Контрольный экземпляр

Массо а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ШОАТТА, 28 СЕНТЯБРЬ, 1985 ШУ. ● № 117 (7152). ● Мах 3 кеп.

КПСС ЦК Политбюро

КПСС ЦК Политбюро аргIанарча заседане йийцар парте XXVI съезда решенешка хьежжа оттаеш йолча КПСС Программа керда проект. Заседане белгалдаьххача тайпара, хьалхашка денача документо хьагойт чура вахар а дунен халкъашта юкъера хьал а дегIаахара кIийлен тIара тенденцеш, хIанз йолаш йола Программа тIанйцачул тIехьагIарча хана парте Iоаяь опыт, шолгIаре лувц КПСС ЦК апрельски (1985 ш.) Пленумо Iилман-технически прогресс сихъяра дешаш дийцача совещане оттаяь установкаш. Цо йиш хулийт советски общество дегIаахара перспективаш, эггара керттера де лерхIар долча коммунизмага кхачара наькъаши средстваши нийсагIа а хоадам боллаш а къоастае. Цунца дувзаденна кертагIдаьккхад хIанзарча ханарча чурча а дунен халкъашта юкъерча а хьалашка коммунизмага бода никъ мохк социально-экономически дегIаухилга сихдара кIийлен тIа социализм масса оагIора эргаьккха тоаярга гIолла бодаш хиларах йолча вывода теоретически политически лоархIам эггара боккхагIа хилар.

Хьежар КПСС Устава деча хувцамех йолча предложенешка. Цу хувцамаша йиш хулийт Устава положенеш КПСС Программа кердача редакцега хьежжа хилийта, партена чура гIулакхаш дIахо эргадьха тоаделга Iалашде, партийни практикана эшаращца дувзаденна цхьайола уставни нормаш нийсъе. Заседане белгалдаьхар. Устава деш долча хувцамаша обществера парте кулгалдара лоархIам лакхбе, коммунистий бехктокхам чIоагIбе, творчески хьинар айде нэвкъостал дергхилар.

Политбюро йийцар цо тIадиллaрагIа тоаяь йола — 1986—1990 шерашка а 2000 шу хьатIакхаччалца йолча юкъа а СССР экономически социальнии дегIаахара Керттерча лостамий проект. Цу проекта теркама юкъмоттиге латт, мохк социально-экономически дегIаахара темпаш лакхъяра, экономика интенсивно дегIаахара новкъа яккхара, Iилман-технически прогресс сихъяра кIийлен тIа халкъа вахара хьал тоадар. Кхоачашде лаьрхIад шерраче масштабах халкъа боахамэ деррига доакъош кердача техникаца Iалашделга, хьаьча производственни потенциалах кхы а эффективнегIа пайда ийбелга. къахьегама овсарле хадданза дегIаухилга, управлене система эргаьккха тоаелга. Политбюро заседане белгалдаьххача бесса, Керттерча лостамий проекта тIа белгалдаьча доазонашка кхачаро Iалашдергда дикалга диллача кердача боарамга кхоачаеш экономика дегIайоалаяр. советски наха матернальни а культурни а даькъе дIадехараш кхоачашдар, вай Даьхен оборонни низ дIахо лакхбар.

Решени тIайийцай Политбюро хьежа документаш КПСС ЦК аргIанарча Пленуме дувца оттаде.

Политбюро могайир новкъоста М. С.Горбочева доттагIал тIехьа балха визитах вай мехка вена хиннача ВСРП Генеральни секретарица Я. Кадарца даьча къамаьла итогаш. ХIанзарча ханарча дерригача керттерча дешай хьакъехьара КПСС. ВСРП хетараш цхьатарра хилар хьахьенхар къамаьлаш даьча хана, чIоагIдир шаккхе парти дIахо йодача хана а марксизма-ленинизмаи социалистически интернационализмаи принципий кIийлен тIа вежарий доттагIали Советски Союзои Венгерски Халкъа Республикаи масса оагIора цхьана леладу гIулакхаши чIоагIде лаьрхIа хилар. Политбюро кертагIдаьккхар, политикаи идеологеи сфере вай цхьана леладеча гIулакхий эффективность дIахо лакхъярах, экономически Iилман-технически бувзамашта интенсификаци яра резерваех кхы а дикагIа пайда ийбарах, халкъий машари кхерамзлеи бахьан лоаттабеча къовсаме шин мехко айхха бувзам лоаттабарах йола цига яь договоренносташ лоархIаме хилар.

Новкъост М. С. Горбачев Финляндски Республика президентаца М. Койвистоца вIашагIкхетара итогашка хьажа а хьежа. Политбюро белгалбаьккхар цу вIашагIкхетаре чIоагIдаь оагIонаш вIаши юкъера доттагIали тешами дIахо а лорабеи чIоагIбеи. 1948 шера СССР-еи Финляндеи даьча доттагIалах, цхьана гIулакхаш леладарах, вIаши гIо дарах долча Договора положенеш лергагIа кхоачашъе лаьрхIа хилар боккха лоархIам болаш долга. ТIема кхерам дIабаккхар а, сихдаь герз хьаделга юхаозара, космоса милитаризаци ца яйтара дешай хьакъехьара шинна а оагIонна хетараш вIашагIкхеташ хиларо новкъостал ду Европе а дерригача дунен тIа а разрядкана тIаластара, мехкашеи халкъашеи цхьана леладу гIулакхаш тоадара.

КПСС ЦК Политбюро заседане тIайийцай иштта партийнии паччахьалкхени вахарах долча кхыча дешай хьакъехьара решенеш.

НОВКЪОСТАШХА ДОЛЧА ХЬАЛЕ

КПСС Центральни Комитето, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето Венгерски социалистически болхлой парте Генеральни секретара Я. Кадара сийна шу оттадир 25 сентябре Кремле.

Я. Кадарца цхьана шун тIа бар цунна уллувбаьнна баьхка венгерски официальни нах.

Советски оагIонгахьара бар новкъостий М. С. Горбачев, Г. А. Алиев, В. В. Гришин, А. А. Громыко, Е. К. Лигачев, Н. И. Рыжков, М. С. Соломенцев, Н. А. Тихонов, В. М. Чебриков, П. Н. Демичев, В. И. Долгих, В. В. Кузнецов, Б. Н. Пономарев, И. В. Капитонов, К. В. Русаков, СССР Лакхехьарча Совета Президиумеи Министрий Советеи председателий заместителаш, цхьайолча министерствайи ведомствайи кулгалхой, кхыбола официальни нах.

Iимерза, доттагIал тIехь чакхъяьнна ха шун тIа йоаккхаш къамаьл дир М. С. Горбачеве тIаккха Я. Кадаре.

* * *

Цу дийнахье а В. И. Ленина Мавзолее а ваха венок йиллар венгерски кулгалхочо. Венок йиллар иштта Кремлевски пена юхерча Вовзаш воацача салтечун каш тIа а.

Я. Кадарца цхьана бар КПСС ЦК секретарь К. В. Русаков, кхыбола официальни нах.

* * *

Делкъел тIехьагIа Москвера цIавахар Я. Кадар.

Внуковски аэродроме из накъавоаккхаш бар Е. К. Лигачев, К. В. Русаков, кхыбола официальни нах.

Аэродроме хьалъегIаяр Венгреи Советски Союзеи паччахьалкхений байракхаш.

(ТАСС).

ДИКА IАНГАРА ДОАХАРГДА ВАЙ ДОАХАН

НАЗРАНОВСКИ РАЙОНА КЪАХЬЕГАМХОША РЕСПУБЛИКА ЮРТА БОАХАМА БОЛХЛОШКА ДАЬ КХАЙКАРАЛ

КПСС ЦК апрельски (1985 ш.) Пленума решенеш чакх а йоахаш, пятилетка чакхйоалача шерара планаши социалистически декхараши толаме кхоачашде лаьрхIа а болаш, тха района къахьегамхоша ханал хьалха кхоачашъяьй нийс бетта заданеш. соахкарчул дикка дукхагIа лакхбаьб хьайбай продукце дукхха тайпаш паччахьалкхенга дохкара боарам.

Хьокхамаш лакха долаш Iангара даьхар доахан 1984 — 1985 шера. Тха района — Ерригсоюзни социалистически яхье котбаьннарашта юкъе а йолаш, КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Сийлен грамота еннай.

Доккхача совгIаташа деташ ураоттадаь а долаш, оаха энтузиазмаца болх бу хьайбай боахам сихбаь дегIaбоалабара комплексни программа чакхъяккхара, пятилетка чакхйоалача шерара планаши социалистически декхараши кхоачашдара, хьатIайоагIача пятилетке толаме болх бара чIоагIа лард йоллара.

Целинограде хиннача партийно-боахама актива совещане белгалдаьккхад прогрессивни технологеш майрра производствана юкъехкахьанза, доахана продуктивность лакхъянза — интенсивни методий чотах дулх, шура, хьайбай кхыйола продукци дукхагIа яханза ярг ца хилар.

Общественни доаханга Iа даккхийтара толаме кийчо яр, уж дика Iангара дахар духьа шерра социалистически яхь а йоаржаяь. республикера беррига хьайбаш леладераш тIахьех оаха 1985 — 1986 шера Iан замалахьа цу доакъаращца продукци дукхагIа яккхара, хьокхамаш эггара дукхагIа лакхдара.

Доахана Iа доаккхача юкъагIа оаха декхар тIаэц паччахьалкхенга 1670 тонн дулхи 5310 тонн шурей йохка, хIаьта из соахка Iа доаккхаш декхачул дукхагIа хургда дулх 100 тонни шуоа 580 тонни.

Интенсификаци яра ларда тIа къахьегама овсарле планагIа лаьрхIачул 1,5 процент дукхагIа лакхъергья оаха хьайбай боахаме, хьайбай продукци яккхарга дIадодар кхы тIа а цхьа процент лохдергда.

Продунце дикал лакхъергья. 85 процентал кIезигагIа йоацаш йохкаргья паччахьалкхенга цхьоалагIча сортах йола шура. ТIехдерстаи юкъера дерстаи дIачутелаш дола доахан 75 процентага дIакхоачадергда. Чуоттадаь латтача доаханна денисн бийсаннеи 650 граммаш кIезигагIа доацаш дулх тIадетталулга Iалашдергда. ДIачутелача доахана юкъера доза 360 килограммага дIакхоачадергда. ХIара Iаттагара йоаккха шура 1984 — 1985 шера Iа доаккхийташ йоаккхаш хинначул 180 килограмм дукхагIа хургйола гIулакх вIаштIехьдоаккхаргда. ХIара 100 Iатта тIехьа 90-нел кIезигагIа доацаш Iаьсий, 100 жийна тIехьа — 100 Iаьхар хьалкхебергба. Цу цхьан ханна Iалашдергда 99 процент доахан шоай метте хулга.

Фермай ветеринарно-санитарни хьал тоадергда. дIакъайлача балха режима тIа йоахаргья оаха уж.

Белгалдаь декхараш кхоачашдара эггара хьалха доакъарий чIоагIа база хиланза яргьяц. Из теркал а деш доаханга чусоцадаь ха йоаккхийтача юкъагIа доакъарий гарантированни запас ергья оаха. Доахана хIара условни керта лоархIаш 25 центнер доакъара единицаш Iалашъергья — соахка Iа доаккхийташ Iалашъяьрел 10 процент дукхагIа. ХIара Iатта лоархIаш 3 тонн комбинированни силос кийчъергья. Деррига доакъар доахана Iа доаккхаргдолча моттигашка хьатIаозаргда.

Ерригача доакъара цехашеи доакъара кухнешеи хадданза болх белга Iалашдергда. Кийчдаьи микрои макрои добавкашца вIашагIъэдаьи долаш мара тергдац доакъар доаханна. Хьайоаккхача продукце единицана лоархIаш дIаухийта доакъар соахка Iа доаккхийташ ахийтачул 8 процент кIезигдергда.

Къаьстта йоакхо ергья оаха фермай болхлой. Хьайбаш леладерашта мел эш производственни культурно-бытовойи хьалаш хулийтаргда. Къахьегама овсарле лакхъяра гIо дергда къахьегам вIаштIехьбаккхареи цунах мах телареи прогрессивни формаш, Iилманеи хьалха латтача опытаи карагIдаьннараш шерра юкъехкахьаро а.

ТIайица декхараш толаме кхоачашдара фермашкарча къахьегамхой квалификаци лакхъянза яргьяц. Хьайбаш леладеча фермашка шерра доаржадергда оаха хьехамчал, ветеранаша кагирхошта лелаю шефство. Хьайбаш леладечун профессе сий кердача боарам тIа доаккхаш айдергда.

Хьокхамаш чIоагIа лакхделга вIаштIехьдоаккхаргда оаха «КПСС XXVII съезда — 27 хьинаре декада!» яхаш девиз а йолаш лелаеча социалистически яхье. Партийни съезд хьаелла ди хьатIаотташ кхоачашъергья оаха 1986 шера хьалхарча квартале паччахьалкхенга дулх дохкара план а шин бетта шура кийчъяра план а.

Нохч-ГIалгIайчен беррига хьайбаш леладераш тIахьех оаха дIадоладаь гIуланх хьаллацара, Iан заманна, пятилетка чакхйоалача шераи бIрччача пятилетканеи тIайица планаши социалистически декхараши тешшаме кхоачашделга Iалашдергда вай. Тешшаме лард йолларгья вай шийтталагIча пятилетке толаме болх бара. Даха ма доагIара накъагIоргда вай КПСС XXVII съезда!

Кхайкарал дийца а дийца тIайийцад Назрановски района совхозий коллективай викалий собране.

КОСМОНАВТАШ ВЛАДИМИР ДЖАНИБЕКОВИ ГЕОРГИЙ ГРЕЧКОИ ЛАЬТТА ЮХАККХАЬЧАБ

ТАСС хоам

«Салют-7» яхача орбитальни Iилман станце тIа бена балха аргIанара этап чакхъяьннай.

1985 шера 26 сентябре московски ханах 13 сахьати 52 минути яьлча цхьана тохкамаши эксперименташи яра белгалъяь хинна программа кхоачашъяьчул тIехьагIа Владимир Джанибекови Георгий Гречкои «Союз Т-13» яхача кемаца Лаьттан тIа юхабаьхкаб. «Салют-7» — «Союз Т-14» яхача лехкаш йолча комплекса тIа дIахо болх беш ба Владимир Васютин, Виктор Савиных, Александр Волков.

«Союз Т-13» яхача кема Iойоссаеш йола аппарат Iоессай Советски Союзерча шийна белгалъяьча районе города Джезказгана къулбаседамалхбоалехьа 220 километре. Лаьтта Iобессачул тIехьагIа космонавташка дика хьал да.

Лаьттан тIа Iоенай йIаьххача хана никъ беча юкъагIа Владимир Джанибековеи Виктор Савиныхеи, хIаьта иштта цхьана болх беш яьккхача юкъагIа пхе космонавтех лаьттача экипажои чакхдаьхача тохкамехи экспериментехи хьахинна материалаш. Хьакхаьчача информацех пайда эцаргба Iилмен халкъа боахама бе-бе доакъоши дегIадоаладара гIулакха.

«Салют-7» яхача станце тIа йIаьххача хана яь йиълагIа экспедици дIайолаеннаяр 1985 шера 8 июне «Союз Т-13» яхача кема экипажо из станцех толаме дIатессачул тIехьагIа. ДIахо никъ беча юкъагIа Владимир Джанибековеи Виктор Савиныхеи станце болх юха оттабаьб. Цу хана къонахчали йоккха профессиональни говзали хьа а хьокхаш.

Космонавташа Iилма-технически тохкамий шерра программа кхоачашъяьй, космосе арабаьннаб, кхы тIа а маьлха батареяш вIашагIъехкай.

Цхьадолча даькъе экипаж духхьашха хийцай. хIаьта по Iалашду лехкаш йолча космически комплексана йIаьххача хана хадданза эксплуатаци елга, наьха санна лакхъю Iилман халкъа боахамеи гIулакха цунах пайда эцара эффективность.

Советски Союза шозза Турпала СССР летчика-космонавта нов. В. А. Джанибековна Ленина орден ялара долa

СССР Лакхехьарча Совета Президиума УКАЗ

«Салют-7» — «Союз» яхача орбитальни Iилма-тохкама комплексаца космически никъ толаме чакхбаккхарах а цу хана къонахчали турпалали гойтарах а Ленина орден лойла шозза Советски Союза Турпала нов. Джанибеков Владимир Александровича.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель А. ГРОМЫКО.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.

Москва, Кремль. 1985 ш., 26 сентябрь.

Советски Союза шозза Турпала СССР летчика-космонавта нов. Г. М. Гречкона Ленина орден ялара дола

СССР Лакхехьарча Совета Президиума УКАЗ

«Салют-7» — «Союз» яхача орбитальни Iилма-тохкама комплексаца космически никъ толаме чакхбаккхарах Ленина орден лойла Советски Союза шозза Турпала СССР летчика-космонавта нов. Гречко Георгий Михайловича.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель А. ГРОМЫКО.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.

Москва, Кремль. 1985 ш., 26 сентябрь.

Iилман-практически конференци

Самардийнахьа Грозне просвещене ЦIагIа чакхъяьлар «Нохч-ГIалгIай предприятешка экономически эксперимент: даьри ле дезари» яха тема йола республикански Iилман-практически конференци. «НГIАССР промышленностера экономически эксперимент боахама механизм эргаьккха тоаяра керда этап а республика предприятешка из дIайоаржаяра декхараш а» яха доклад йир КПСС Нохч-ГIалгIай обкома секретара В. И. Дмитриенкос.

«Договорах йоагIаш йола поставкаш яри эксперимент еча ханара предприятей бехктокхами» яха содоклад йир Грозненски мехкдаьтта института доцента, юридически Iилмай кандидата Б. М. Сейнароева.

«Технически прогресса стимулировани яри эксперимент кхоачашъеча «Профавтоматика» — Iилма-производственни объединене хьалхара гойтамаш» яха содоклад йир А. В. Молдавске.

Пренешка къамаьлаш дир «Красный молот» завода директора В. П. Бервинова, «Грознефтеоргсинтез» производственни объединене керттерча технолога М. М. Афанасенкос, мехкдаьтта промышленностан болхлой обкома союза председателя Н. М. Павленковс, ГПО «Оргтехника» къахьегамен алапен отдела начальника В. Н. Леонтьевас, «Автоспецоборудоване» яхача заводан керттерча экономиста С. П. Гречихинас.

М. КАРТОЕВ.

Нов. Н. И. Рыжков СССР Министрий Совета Председателалла хьожаварах дола

СССР Лакхехьарча Совета Президиума УКАЗ

СССР Лакхехьарча Совета Президиумо сацам бу: нов. Рыжков Николай Иванович СССР Министрий Совета Председателалла хьожаве.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель А. ГРОМЫКО.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.

Москва, Кремль. 1935 ш., 27 сентябрь.

Нов. Н. А. Тихонов СССР Министрий Совета Председатела декхарех мукъавалийтарах дола

СССР Лакхехьарча Совета Президиума УКАЗ

СССР Лакхехьарча Совета Президиумо сацам бу: могаш воацаш хиларца дувзаденна пенсе тIа вахийта нов. Тихонов Николай Александрович. СССР Министрий Совета Председатела декхарех ше мукъавалийта аьнна даь дехар кхсачашде.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель А. ГРОМЫКО.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.

Москва, Кремль. 1985 ш., 27 сентябрь.

Николай Иванович РЫЖКОВ — СССР Министрий Совета Председатель

Николай Иванович Рыжков ваьв 1929 шера, эрсе. 1956 шера денз КПСС член ва. Чакхъяьккхай С. М. Кирова цIерагIа йола Уральски политехнически институт.

Къахьега волавеннав 1950 шера С. Орджоникидзе цIерагIча Уральски еза-йоккха машинашъеча завода сменни мастер волаш, укхаза пролета начальник, цеха начальник, керттера сварщик, директора заместитель хиннав, хIаьта 1965 шера денз — керттера инженер. 1970 шера денз Н. И. Рыжков — цу завода директор, хIаьта цул тIехьагIа «Уралмаш» яхача производственни объединене генеральни директор.

1975 шера хьожаваьв еза-йоккхачеи транспортнии машиностроене министра хьалхарча заместителалла, хIаьта 1979 шера — СССР Госплана председатела хьалхарча заместителалла.

КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленуме Н. И. Рыжков хержав КПСС Центральни Комитета секретаралла. Цу цхьан ханна из хинав КПСС ЦК Экономически отдела заведующи. КПСС апрельски (1985 ш.) Пленуме Н. И. Рыжков хержав КПСС ЦК Политбюро членалла.

Николай Иванович Рыжков 1981 шера денз КПСС ЦК член ва. СССР-а (9 — 11-зза хержача) РСФСР-а Лакхехьарча Советий депутат. СССР паччахьалкхен преме шозза лауреат ва.

Даьхенна хьалхашка доккхий гIулакхаш карагIдувларах Н. И. Рыжковна еннай Ленина ши орден, Октябрьски Революце орден, Къахьегама ЦIеча Байракха ши орден, медалаш.

СССР ОБОРОНА МИНИСТРА ПРИКАЗ

1985 ш. 27 сентябрь. № 286 г. Москва.

Бокъонца дола тIема гIулакх дара оттаьча ханашка гIулакх даь баьнна тIема гIулакхаш тIа хиннараш СССР Герзашцарча Низий мугIарашкара дIа а боахаш запасе бахийтара хьакъехьа а бокъонца дола тIема гIулакх де гражданаш аргIанна 1985 ш. октябре—декабре тIахьехара хьакъехьа а.

«Массава тIема гIулакх де декхарийла хиларах» долча СССР Законага хьежжа **приказ лу аз:**

1. Бокъонца дола тIема гIулакх дара оттаяь хиннача ханашка гIулакх даь баьнна, оттаяь ханаш а йолаш тIема гIулакхаш тIа хинна нах 1985 ш. октябре — декабре Советски Эскара, ТIема-Форда Флота, доазон тIарчеи чурчеи бIун мугIарашкара дIа а баьха запасе бахийта.

2. Укх приказа I пункте бувцаш бола тIема гIулакхаш тIара нах запасе бохийташ хиларца дувзаденна тIахьехача дийнахьа 18 шу дизa, бокъонца дола тIема гIулакх де тIахьехара ха тIехьаяккхара бокъо йоацаш бола гражданаш а хIаьта иштта тIахьехара ха тIехьаяккхара бокъо яйна, йоккхагIа ханаш а йолаш тIахьехаш бола гражданаш а Советски Эскаре, ТIема-Форда Флоте, доазон тIарчеи чурчеи бIугIа йилла ха а йолаш бокъонца дола тIема гIулакх де 1985 шера октябре—декабре тIахьеха.

3. Приказ дIахайкадолда ерригача роташка, батареяшка, эскадрильяшка, кемаш тIа.

СССР оборона министр Советски Союза Маршал С. СОКОЛОВ.

ПАРТОРГАНИЗАЦЕШКА—ОТЧЕТАШИ ХОРЖАМАШИ

КЕРТТЕРЧОА УЙЛА ТIАЭЗАР

МоллагIча коллективо доакаш дола толамаш коллективе къахьегара Iалашдаьча хьалех, хIанз вай кийчо еча парте XXVII съезда даха ма доаггIара накъадахара социалистически яхь лерттIа вIаштIехьъяьккха лелаярах, дисциплинеи порядоки чIоагIъярах тийша долга кхетадеш да. Карарча шера кланал совгIа 170 тонн реагенташ арахеца нарагIдаьннад коллектива, шу дIадоладеннача хана денз продукци кийчъеш дIадохийтачун кхом барах 123 эзар сом кходаьд, къахьегама овсарле 102 процент хилар, продукце дикал лакхъяра лоаттабу къовсам шиий хаьдда лостам болаш хулга Iалашдаьд.

Цу дерригнех хоадамболаш дийцар коммунисташа укх деношка заводе чакхъяьннача отчетно - хоржамий собране. Царех цхьабараша къаьстта терко тIаэзар шоашта дукхагIа дагадоахкача гIулакхашта. Продукце дикала тIахьожам лоаттабеча комиссе председатела нов. Шаповаловас белгалдаьккхар, журнала тIа продукцех лаьца ду йоазош цкъаза хетаргахьа а нийса доацаш а деш хиннилга. Цу хьакъехьа бехке хиннарашкара доагIар хьадехийтад администрацегара. ХIанз предприяте шерра болх баьржаб продукци пачхахьалкхен дикала Знак лургйолаш эшача боараме дIакхоачаяра. Из де декхарийла даьдар тхо ши шу хьалха хиннача Сунженски районни партийни конференце а.

Партийни бюрос цу а кхыча а дешай хьакъехьа ше тIанйдаь соцамаш мишта кхоачашду хьожаш хиннай. ТIахьожам лоаттабара хьисапе ше де лаьрхIар моттигашка чакх мишта доаккх тохкаш бюро нйссазза дош дийцад.

Отчетни юкъа КССБ производство шеръяра йолча цехе капитальни гIишлошъяра балхий декхараш кхоачашдаь баьннаб. Из 1986 шера болх бе йолаялийтача завода низ шозза алсамбаргба. Бакъда, гIишлошъерий гIулакхашка хоадамболаш хьежача хоалуш да, из цех ший ханнахьа йистеяккхийтара Iалаьмате чIоагIа хьинари пизи айбаь гIишлошъераша а завода коллективо а болх бинза баргбоацилга.

Тахан а тIехьа дика гуш да хургйолча технологически линей хьисап. Завода кулгалхой а коммунисташ а сагото кхаьча ба проекта тIа производствана мел эшараш теркалдаь ца хиларах. ХIанз из гIалат дIадаккхара оарцагIъяьннай коллектив. ХIанз а тIехьа къоастадинза да упаковочни машинах дола дош. Тха продукцеца вай мехка хьаяьча машинаша мел эффективность йолаш болх барах лаьца даннеш яц тхога. Цу гIулакха эггара чIоагIагIа сагото е езаш бар коммунисташ, хьалъеш йолча цеха начальник П. Арьков, оборудованена комплектаци е декхарийла бола И. Куляк, И. Борисов, гIишло хьалъяра тIахьожам лоаттабераш шоаш хилара тарра.

Керда цех хьалъярга сатувсаш коллектив яле а болх беш йолча технологически оборудоване низ совбаккхара, продукци арахецилга алсамдаккхара даим таронаш лех. Цу гIулакха тIаберзабаь болх беш ба тха рационализатораш а изобретателаш а. Алхха карарча пятилетке газовоздушни калорифераш балха юкъейоалаярца продукци 6 эзар тонн совъяккха йиш хиннай, хIаьта дукхагIъяр укх карарча шера а йоаккхаш.

Бакъда, собране белгалдоахар ах эзар саг болх беча коллективе шовзткъа гаргга рационализатор мара ца хилар кхоачамбаь Iе йиш йолаш хIама ца хилар, хIана аьлча хIанз Iилман - техническ прогресс сихъярца парте хьалхашка оттадаь декхараш толаме кхоачашде вIаштIехьдаргдац болх кхы а тоабара творчески уйланга тIа-тIа дукхагIа мутIарера къахьегамхой, инженерно-технически болхлой ца боахе. ХIаьта тханцига хIанз болча рационализаторараштеи изобретателаштеи юкъе хьебераш керттерча даькъе нaIаш ба: Кузин, Жлидков, Горбаконь. Вожаш Iаяха хьинар гойташ бац. Цар болх кхы а тоабелга хьадийхар собране.

Укх тIеххьарча шерашка производствана интенсификаци еш маьхера гIулакхаш чакхдаьхад тха предприяте. Царех эггара лоархIамегIа дар сталниватeлаш йола погрузчикаш хьаяр, упаковочни отделенена аспирацни сушилкай пийшкашта модернизаци яр, кердача болатах раекторашта монтаж яь йоаккхилга. Цу дерригне холуш айяьй къахьегама овсарле, продукци кийчъелга алсамдаьккхад.

Идеологически болх шин лостамагIа бу оаха: планаштеи социалистически декхараштеи идеологически Iалашо ярца, къахьегамхошта, къаьстта кагирхошта, коммунистически кхетам баларца. Уж декхараш кхоачашдара тIадерзадаь да кхетам балара низа деррига кхоачамаш: къамаьлаца ечэ пропаганда, политически дешара, кепайоазон, радио дош, ерригача общественни организацей низаш.

Айбеннаб къахьегама коллектива идейно - политически кхетам лучара лоархIам. Из къаьстта белгалдувлаш да бригадни подрядагIа къахьегам вIаштIехьбаккха доладеннача хана денз. Укхаза тIа-тIа дукхагIа гучаювл советски сага башха-дика оамалаш: коллективизм, балха сий делга, шиий бригада юкъара гIулакх бахьан доглазаш хулга.

Тоалущ доагIа предприяте къахьегамхой балха, вахара хьалаш. Алапи тIакхийттад, соахка баракашка баьха тIеххьара нах кердача цIагIа чуховшабаьб.

Бакъда, хьал-таро айяларо, Iилман - технически прогресса карагIдаьннараш производствана юкъехувларо шишегIа айяц организаторски, идеологически балха эффективность, нагахьа санна из даим эргабоахаш тоабеш ца хуле. Хьаьцаргда вай политдешар. Пхе лостамагIа занятеш еш хилар дIадахача шера пропагандисташ. 30 лекци йийшай тха лектораша. Цар болх тоабара хадданза йоакхо еш хиннай парторганизаци. Из къаьстта дика холуш да тIехдаьха корта бохабу маларaш мелаpащца къовсам лоаттабара бола соцам арабаьнначул тIехьагIа цар беча балхага хьажача. Хьем ца беш гучабаьхар малар совдоахараш, цунна тIакхувш бараш. Тоабаьб клуба болх, хIанз духхьашха цун заведующи чIоагIваьв. Бакъда, спортивни гIулакхаш тоаде хIанз а вIаштIехьдаьннадац. Цу гIулакха оарцагIъяла еза комсомольски организаци. ХIаьта шоай кхоачамех цар бизза пайда ца эцилга ховрга къамаьл даьча цар секретара И. Шестакова йоалаьяча цхьайолча цифрашкеи факташкеи хьежача а. Верригa учете 55 комсомолец мара вац, хила йиш яраш шозза дукхагIа бале а. ВIашагIъехкаяц комсомольско - кагирхой коллективаш.

Партбюрос а коммунисташа а хьахьекхар наха юкъе беча организаторски, кхетам балара балхаца дола кхоачамбоацараш шоаш гуш а, уж дIадахара, гIулакх тоадара чIоагIа хьаштдолаш а хилар. Цудухьа уж даим боахама гIулакхашца айххагIа дувза, балха хьинар совдаккхара наьха дегаш ураоттаде гIерт тхо. Из деррига деча шоашкара дика масал гойта, шоай мугIараш шерде, денал кхы а айде декхарийла коммунисташ хилар — из дIаяздир собране тIаийцача соцам тIа. ХIанз шийтталагIча пятилеткана дика кIийле кийчъяра тIагIертта къахьегаш я коллектив. Коммунисташа даьча къамаьлаша, хьалхашка увтта проблемаш къоастаяра уж бIубенна хиларо тешаву КПСС ЦК апрельски (1985 ш.) Пленума декхараш кхоачашдеча цар керда коталонаш йоахаргхиларах.

А. СИНЧИНОВ,
Карабулакски химреагентий завода партбюро секретарь.

ТАРОНАШ Я

Карарча шера нйс бетта пачхахьалкхенга 1420 тонн шура йохна езаш я Грозненски района «Горячеисточненский» совхоз. 26 сентябрь хьатIакхоачаш бахача наха шоай довлахьарча доахингара яьккха хьачуенна 224 тонн а дIалаьрхIача, ерригa ехкар 1354 тонн мара яц.

ХIанз юкъера лаьрхIача хIара дийнахьа 5 тонн шура дIалу совхоза хьайбаш лeладераша. План кхоачашъяра из кIезига я.

ХIара кхоабача Iаттагарв цига йоаккхар 5,3 килограммал дукхагIа хилац. КIезига я бархI бетта яьккхар а — 1401 килограмм. Района кхыча боахамаша яьккхачунца нийсйича 20—30 процент кIезигагIа я цига йоаккхар. Из да нйс бетта шура йохкара план кхоачашъе совхоза вIаштIехьдарг ца хилар.

План кхоачаш ца яра керттера бахьан да дIадахача шера доакъар геттара кIезига Iалашдар. Iан замалахьа из ца тоъаш чIоагIа халонаш лайнай совхоза фермай коллективаша. Укх шера мел эша силос а кхы тайпа доакъар а кийчдара йоакхо яьй совхозе.

Шера шура йохкара планаши тIанйца декхараши кхоачашде аьттув баргба, нагахьа санна хIанзчул тIехьагIа шоай доахангара йоаккхар дикка алсам а йоаккхаш, бахача нахагара 40—50 тонн шура эца вIаштIехьдоале. Цу гIулакха цIенхаштта оарцагIовла декхарийла ба совхоза кулгалхой.

Дохаргдоаца закон а хинна дIаотта деза пачхахьалкхен планаши тIанйца декхараши кхоачашделга.

С. ТОВСУЛТАНОВ.

КХОАНА—МАШИНАШЪЕЧУН ДИ

Шоай профессиональни Iай цIейга — машинашъечун денга дикача толамашца накъаенай ГI. Ахриева цIерагIча Назрановски «Электроинструмент» яхача завода коллектив.

Массаза а санна къахьегаме шоашкара хьокхам теллараш ба Инаркиев Мустафас, Оздоева Хьавас, Муталиев Мартазкъас, Могушкова Iайшета кулгалдеча слесарийн инструментальщиций, сборщиций, фрезеровщиций, токарий бригадашкара нах.

КПСС XXVII съезда сийна яьржача яхьа дикагIа толамаш хиларца белгалбаьнна къаьст-къаьста болхлой дукха ба заводе. Царех ба укх сурташ тIа шоана гуш бола литейщик Точиев Асланбек, слесарь-сборщица Барханоева Либихан. ХIара дийнахьара нормаш 130 процентал чухьнахьа йоацаш кхоачашъю цар.

СУРТАШ ТIА: А. Точиев, Л. Барханоева.

И. ПЛИЕВА сурт.

ЦIЕЙ СИЙНА

Дукха а тайп - тайпара а продукци арахец Нохч - ГIалгIайчен машинашъечар. Царех я мехкдаьтта скважинашта цементаж ю агрегаташ, тракторни прицепаш, даьтта чакхдоахача, мекхдаьттахимически промышлнносте эша аппараташ, медицински инструменташ, трансформаторни подставкаш, электрически сверлилкаш, электрофотографически аппараташ, кхы дуккха а машинаш.

Мехкдаьтта промышленность дегIаярца дIадоладеннад вай республике машиностроени хьахулга. Из хьахилара истори гаьннара хьадоагIаш да. Эггара хьалха 1896 шера октябрь бетта Грознел арахьа Iойиллар чугуномеднолитейни завод. Цу предприяте кийчйора мехкдаьтта доахача эша оборудовани. Дукха чоалхане яцар из. Заводе болх беш 30 саг мара вацар.

Шераш дIа ме ух реконструкци еш, керда цехаш болх бе йолайолийташ. Сийлахьбоккха Даьхен тIом хьалехьа хьалхарча шера завод чоалхане, мехкдаьттана эша оборудовани арахецаш яр.

ХIаьта тIом лаьттача шерашка «Красный молот» яхача заводо танкаштеи бронепоездаштеи ремонт йора, цига хьайора снарядаш, кхыбола тIема гIирс.

Довзаргдоацаш хувцаденнад завода сибат. Хьалъяьй керда производственни корпусаш. Царех яр болат, чон лоаладу, мехкдаьттааппаратурни, кхыйола цехаш.

Таханарча дийнахьа «Красный молот» яха завод вай республике йоккхагIеи Союзе лоархIаме моттиг дIалоацеи машинашъю предприяти я. Цун продукци вай мехка кхаьча ца Iеш, доазол дехьа а дIаух. Укх тIеххьарча шерашка 60 тайпа керда оборудовани арахец заводе. Предприяти шерлулга дIахо додаш да.

Республике къьнагIъярех лоархIаш я «Автоспецоборудование» яха завод. Цун керттера продукци я 40 тонн хулаш йола прессаш, гидравлически домкраташ, легковой автомобилашта лаьрхIа подъемникаш, иштта кхыйола продукци.

Вай мехка эггара хьалха цу заводе болабеннаб легковойи мухь кхухьачеи автомобилашта кердача подъемникий образецаш арахеца.

Шовзткъеи итт шерал тIех ха йолаш я Грознера «Трансмаш» яха завод. Цо арахецаш йола тракторни прицепаш чIоагIа хоатташ я юрта боахаме. Машиностроени чIоаггIа дегIаенай вай республике укх тIеххьарча ткъаьх шера. Керда заводаш хьалъяьй Грозне, Назране, Гудермессе, Аргуне.

Ахриев ГIапура цIерагIча Назрановски «Электроинструмент» заводе цхьа эзари ах эзари саг ва къахьегаш. ХIаьта цу нахах 50 процент бараш гIалгIай кхалнах ба.

Машиностроене йоккха моттиг дIалоацаш я «Электроприбор» яха завод а. Электрофотографически аппараташи шарикови ручкаши арахецарал совгIа, наьха къахьегам аттача баккхара лаьрхIа аппараташ, прибораш арахец укхаза.

ЦхьайтталагIча пятилетка дIадахача 4,5 шера машиностроене производства боарам 15 процент лакхбеннаб. ХIаьта укх шера дIабахача бархI бетта предприятешка мехкдаьтта аппаратура хьаьй 5,2 миллион сома маьха. Цу даькъе 578 цементировочни агрегат, 445 насос, 1,6 эзар электрофотографически аппарат, 133 эзар электроинструмент. 1984 шера республикерча предприятеша арахийцай пачхахьалкхен дикала Знак тIалатта 60 тайпа издели.

Керда машинаш, аппараташ оборудовани арахецача предприятешка кIезига бац къахьегамa ветеранаш. Царех дуккханешта СССР орденаши медалаши еннай.

Машиностроене чIоагIа лоархIаме моттиг дIалоац рационализацеи изобретенеи. «Красный молот» яхача заводе, масала 314 изобретатели рационализатори ва. Цу наха 1984 шера 342 рационализаторски предложени балха юкъейоалаьй. 1,3 миллион сом пайда. ШийттагIча пятилетке чIоагIагIа дегIадоагIаргда машинаш елга, транспортни машинаши прибораши елга къаьстта а доагIаш.

Машинашъераша дикача толамашца белгалдоаккх шоай цIей. Продукци маьхала яккхара бархI бетта план 102 процент кхоачашъяьй.

Шеко яц КПСС XXVII съезда накъаболхача цар керда коталонаш йоахаргхиларах.

П. ГРЕБЕНЩИКОВ,
Нохч - ГIалгIай АССР статуправлене начальник.

БЕХКТОКХАМЕ ОЗАЦ

Ховш да моллагIча предприятера толамаш эггара хьалхарча даькъе къахьегамеи производственнии дисциплина дика хиларах, социалистически яхь лерттIа вIаштIехьъяккхарах тийша долга. Хьожаргда вай уж гIулакхаш Нохч - ГIалгIай гIишлон управленена чуйоагIача номер итт йолча специализировании монтажни управлене мичта латт.

Хьалхxе а ала дезаш да шоай низаща кхоачаш деш дола балхаш дIабахача бархI бетта коллективо 92,7 процент мара кхоачаш ца даьлга. ХIаьта дерригача балхий боарам 91,5 процент мара кхоачашбаьбац.

Духхьал дIабахача бархI бетта 47 сага-ди прогул яьй СМУ. ХIаьта администраце пурамийца яьраш а йолаш 93 сага-ди хул царех. Из-м хIама дац, тха соахка хиннaчарна юхе яхаш дукха сагота боацаш ба управлене кулгалхой. ХIаьта къаьсткъаьстача болхлоша иттпхийтта дийнахьа балха ара ца боалаш прогулаш яьй. Шиий тайпара «рекордаш» яьха нах а ба укхаза. Царех ва болхло Гермезиев, цо шин бетта гаргга прогулаш яьй. Цул дукха тIехьависавац монтажник Рязанцев а.

Белгалдаккха дезаш да прогулаш ераьта юкъе коммунисташ а комсомольцаш а хилар. Иштта бетонщик. Х. Тамасханов дикка прогулаш а яь балха вера. Де хIама дацар из балхара дIа ца ваьккхача. Тамаш ялла хIама да комсомольца Г. Оболенске даьр. Цо шиий заявлене тIа дехар ду прогулаш ярах ше балхара дIаваккха, яхаш.

СМУ вIашагIъелла я профилактика совет. Цунна керте латт тIемеи къахьегамеи ветеран, коммунист Суханский Савелий Петрович.

Кадрови белхлочо наггахьа мара прогул яц, цхьабакъда, кагирхой дукха раьза бац тхо долча балха Iе. Дукха ха йоацаш ГПТУ яьккха нах ба уж. ТIаккха царна эшадукха да. Ши шу хьалха оаха царна хьалъяьй общежити, 100 сага цкъа Iохайча хIама даа йиш йола столови. Общежите да салаIа цIа, цIе уголок, керда газеташ, журналаш, телевизор. Лоацца аьлча, балхара чувенача зIамигача сага мел эша хьалаш вIаштIехьдаьхад оаха, цхьабакъда, кхычахьа алапи лакхагIа да, яхаш тхо долчара дIаух цхьабола кагирхой нах. ХIаьта лерттIа болх хьабеча наха 200 сомага кхоачаш алапи эц тхо долча а.

— Цхьаболча кагирхошта тIачIоагIбаь хьехамчий-м ба тха, — йоах Савелий Петровича, — бакъда, кагирхой дукха хиларах тоъац уж.

— Дикка уйла йича массанена тIачIоагIбе эшац хьехамчий, — йоах планови отдела начальника Чуркет Валентина Николаевнас, — тхо долча болх бераш монтажникаш, бетонщикаш ба. хIаьта дукха ха йоацаш вIашагIъелла бетонщиксий кагирхой бригада я. Шиий декхарех дика а лоархIаю. Балхара дIаваьнна е прогулаш яь саг а вац Чунихина кулгалдеча цу бригаде.

ХIаьта Чунихин ше йIаьхий къахьегама опыт йолаш нах кхотабе ховш ва. Иштта къахьегама ветеран керте а оттавеш, кагирхой бригадаш вIашагIтехача бакъахьа хетац ба тахан управлене. Из нийса хила а мег. Мичча бесса дале а кагирхой бита мегаргбац шоай лоIамагIа, царга бIарг лакха, ца ховр дIахьеха деза. ТIаккха из гIулакх таханарча дийнахьа во кхоачашду спецСМУ-10. Цудухьа нах дIа-хьа бувлалга 12 процентал тIех хIана дац аьнна да чакхбаьннача бархI бетта.

Кагирхой балхацара безам совбаккхара оаха ца деш хIама дисадац, йоах кулгалхоша. Хьожаргда вай цар даьчунга. ЦхьоалагIча участка мастера М. Долова дийнахьа массехк докладной яду прогулаш ярах хьанехки хьанехки дIаваккхар кулгалхошкара дехаш. Тхо мукъа дац кагирхошца кхетама болх бе, йоах мастера. Уж зIамига бераш а дац шоаш болх бе баьхкалга а ховш къахьега деза. Бакъвац Долов. Дукха ха йоацаш дийша баьннача кагирхошца хадданза кхетама болх бе беза, кIаьд а ца луш, кIорда а ца деш.

А. - Г. УГУРЧИЕВ.

САГ—ШИЙ -КХЕЛА ДА

СОЦАМ ТIАЭЦАРАХ ДАЛАЦ ГIУЛАКХ

КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленумо ерригача партена, идеологически болхлошта хьалхашка оттадаьча декхараштa юкъе лоархIаме моттиг дIалоац наха Iилма-атеистически кхетам балара балхо. Цунга хьежжа къаьстта укх тIеххьарча иттех совгIа шера из гIулакх даим шиий балха юкъмоттиге лоаттадеш хьайоагIа парте грозненски горком, райкомаш, юххьанцара партийни организацеш.

Масала, дийцад Старопромысловски райкомо, Грозненски швейнни производственнии объединене цу хьакъехьа деш дар. Ши шу хьалха «Кагирхошта коммунистически кхетам лучара советски традицей, обрядий, цIей лоархIамах» яха дош дувцаш городской Iилма-практически конференци чакхъяьккхай. Цига из болх тоабара тIаерзаяь хаьдда мероприятеш тIаийцар. Уж ерригача парторганизацешка дIаяхийтай.

Атеистически балха эша лостам балара, тIахьожам лоаттабара, вIаши цхьана леладу гIулакхаш айххагIа дувзара идейно-политически, интернациональни, атеистически болх бара Грозненскии Орджоникидзевскии горкомаш шоаш оттаяь мероприятеш кхоачаш мишта ю хьожаш хиннай. Цхьа барт а болаш, шоаш чакхдоаха безаме гIулакхаш кхы а чIоагIдарaи кIоаргдарaи де эшар белгалдаккха йиш хилийтар цу хIамо.

Уж а кхыйола а городской масштабагIа йола шерра мероприятеш йоацаш къахьегама коллективашка, нах бахача интернациональнии атеистически болх вIаштIехьбоаккхилга мишта латт тохкаш хадданза духтIаювлаш, гIулакх тоадара наькъаш белгалдоахаш хьайоагIа горкома пропагандаи агитацеи отдел, цун идеологически комисси.

Цхьа гIулакх да моллагIа дош теркаме эцилга, из дийца а дийца соцам тIаэцилга, бакъда цул а лоархIамегIа да тIанйцар кхоачашделга Iалашдар. Парте горком цкъа санна дуккхаза хьожаш хиннай СССР 50 шу дизара цIерагIча химзаводе идейно-кхетам балара болх моллагIча боараме ба. Цига белгалдоахар интернациональни, атеистически балха тIа хоадамбола кхоачамбоацараш хилар. Партийни, общественни организацеша нийса мах баьб шоашта яьча критикана. Парткомо каст-каста шиий заседанешка, собранешка дувц уж дешаш, коммунисташа цар лерттIа лоархIам беш хулга Iалашдаьд. Цу дерригне аьттув балийтаб интернациональни, патриотически, атеистически балха белггала система хьае.

Укхаза вIаштIехьдаьккхад социалистически обрядность, ритуалаш вахара юкъехьолга. Духхьашха къахьега болалу кагий нах торжественни хьале болхлой классе дIайибу, уж эскаре накъабоах, болхлой династеш сий деш белгалйоах, тIа-тIа хьехамчал дегIакхувл. Коллективе лерттIа хам бу эскаре гIулакх де кийчлуча кагийча наьха, цига дIабахалехьа уж юххьанцарча кийчонах чакхбаьнна хулга Iалашде гIерт. Толаме болх беш я атеизма совет, из болх вIаштIехьбоахараш. Шоаш болхлошца кхетама болх беча хана цар ха, дешара боарам, сакхетам, дог-уйла теркалъю. Цох шиий беркат даьннад: барттайна цхьа дезал санна хIара шера толамаш доахаш карара пятилетка чакхйоаккхаш латт цар коллективо, парте XXVII съезда яха ма йоаггIара накъаяхар духьа къахьегама совгIаташ а кийчдеш.

Бакъда, халахете а, дукха дика решенеш, соцамаш шоашта тIехьа лерттIа организаторскии политическии болх бара коммунисташ, идеологически актив оарцагI ца яккхар бахьан долаш хайра тIехьале ца еш шоаш дIаяздаьчча дус. моттигашкара хьалаш хайра эрга ца доалаш дус.

Хьаэцаргъл вай трамвайно-троллейбусии управлени. Парте горкома дош дийцачул тIехьагIа белггала эргалонаш хиннаяц коллективе. Интернациональни, атеистически кхетам балара тIаерзаяь мероприятеш кIезига чакхъяхац укхаза, бакъда царех хьахур хила ма доаггIара дац. Цар кулгалхошка хьаттача коллективе бац динах тешам бола нах. ХIаьта сенца дашха йиш я царех цхьабараш динца ювзаенна обрядаш кхоачашъеча, кхыметтел балха хьа а ца боагIаш, дакъа лоацаш хилар. Лоха я кагийча наьха къахьегама дисциплина, къахьегача кхо бIаь кагирхочоа юкъе хIара иттлагIвар мара вац комсомолец. Общежитерча 31 цIалгах кхоъ мара дац бе-беча къамах бола нах бахаш. Укх шера политдешара школашта, семинарашта юкъе цхьаь цаI яц интернационализмаи атеизмаи проблемаш Iомаеш. Цу тайпара факташ гучаьннай парте горком тIахьожам лоаттабара хьисапе ше тIаийцача соцамах хьахиннар фуд хьажача.

Парте горкома соцам тIа белгалдаьха динза дисараш, кхоачамбоацараш дIадахара де мел доагIар даьдац парте Старопромысловски райкомо а. Цу тIа дIаяздаьдар интернационализма, атеизма курсаш Iомаю политдешара семинараш шеръе, аьнна. Карарча шера кхьметтел цаI яц уж дешаш Iомадеш. Могадаьдар «Оргтехника», «Терек» объединенешка, лектореш, кинолектореш. «Грозтрубопроводстрой» тресте халкъа университеташ, районе 1984 шера 1 октябрь тIаотташ халкъий доттагIала университет хьаелга, лектореш, кинолектореш шеръелга. Цу даькъе хIама ца деш бисаб. Районе къахьегамхой материалистически кхетам болаш хьалкхебара беш бола болх шиий хаьдда лостам болаш бац, наха дагалаттараш, цар сакхетам лакха е лоха хилар теркалдеш лелабац из, цудухьа хьалха санна хIанз а кIезига бац дина обрядаш кхоачашъераш. Цу даькъе эггара хьалха бехк баккха боагIа шоай гIулакх тесса леладеча координационни советех, интернациональнии атеистически болх вIаштIехьбоахарех, царгара доагIар хьа ца дехача юххьанцарча партийни организацеех. цу балха е йоагIа йоакхо ца еча парте райкомах. ХIаьта ма дарра аьлча, тахан хургйолча парте горкома пленума кийчо е еза ха хьатIаоттарга а ца хьежаш цу даькъе ханнахьа де мел доагIар даьдац гха отдело а.

Атеистически, интернациональни кхетам балара болх дуккхача даькъе тийша ба цу гIулакха лерттIа кийчъяь лекторий, политинформаторий, пропагандистий, лаьрхIа из болх вIаштIехьбоахакхоачамболаш кадраш хиларах. Баьча тохкамо хьаьекхар царех дуккхабараш лоха теоретически а методически а кийчо йолаш болга. Алхха укх тIеххьарча пхе шера парте обкомера лекторий-атеистий курсаш чакхъяьхай 500 саго. Нохч-ГIалгIай университетера методистий школа — 60. хIара шера 100 ладувгIар дийше воал парте горкомерча сайрийнарча университете. Царех дуккха дукхагIбараш шоай коллективашка материалистически кхетам луш ба. Иштта, Малхбоален электрически сетей инженер. В. Бондаренко кулгалду атеистически балха координаци еча совета. № 25 йолча юкъерча хьехархочо Л. Захаровас «Атеист» яхача кружока кулгалду, дина реакционни чулоацамах шоай коллективашка къамаьлаш деш ва Нохч-ГIалгIай химзаводе Джандаров, кооперативни техникуме Бекова, дуккха кхыбараш.

Цхьадолча даькъе шоаш беш бола атеистически болх тоабаьб городерча лакхерча дешара заведенеша. ЧИГУ вIашагIъеллай вузашта юкъера Iилман атеизма кафедра, болх беш я цу гIулакха лаьрххIа хьаяь студентий клуб. ГНИ беррига студенташ хIанз Iомаеш ба атеизмах йола курс. Цар хьинаре лакъа лоац общественни профессей - факультета балхаца. Бакъда, шоаш чIоагIа пайдане йолга хьахьекха цу хьакъехьара диспуташ, сайренаш, конкурсаш кIезига чакхйоах укхаза. Цу балха дукхагIча даькъе юстара латт цар профсоюзни, комсомольски организацеш. Масала, пединститута ВЛКСМ комитет а хIанз а духтIаьннаяц динах тешаш бараш мел а, фу иах а ба хара.

Дина гIулакхаш чIоагIагIа дах дезале. Из кхета а деш тIа-тIа шербе, боаржабе гIерт атеистически интернациональни болх нах бахача моттигашка. ХIара шера, дукхагIа хул керда хьадаьча бераштa, хьахиннача дезалашта торжественни хьале регистраци елга. 1984 шера цу тайпара цхьана баха лаьрхIа вIашагIкхийттаб 1100 дезал е итт шу хьалха хиннарел диъазза дукхагIа.

Бакъда, дуккхача къахьегама коллективашка беш бола атеистически болх хоадамболаш бац. Киназашка хIанз а кIезига кхувлац кераста IаьдалагIа им дилла бераш, бусалба динах тешачар марха кхоабаш. гIурба деш моттигаш хул.

Цу дерригне харцъю динах тешилга шишегIа дIадаргда яха уйлаш. ХIара коллективе, нах бахача, дешара заведене, дезале хIара денна тIагертта кхетама болх белга, наьха дуненах, вахарах йола шоай заманга хьежжа сийрда уйлаш хулга Iалашдара из чIоаггIа тIаберзабелга партийни организацей, хIара коммуниста декхар да. Цунца дийза цар дIахорча хана чакхдаха деза гIулакхаш, из дара толашагIдола наькъаш белгалдоахаргда хIанз кийчъеш йолча парте горкома пленумо.

А. БЕЛЯКОВ,
парте Грозненски горкома пропагандаи агитацеи отдела заведующи.

Вай лоалахой болча

ДОТТАГIАЛ—НИЗ ДУХБУВЛА ХЬАСТ

Дика-во цхьана декъаш, цхьа цIен дезал санна, барттайна бахаш а къахьегаш а ба Къулбаседа-ХIирий АССР Пригородни района Майское оалача юртарча «Россия» яхача совхоза къахьегамхой: гIалгIай, хIирий, эрсий, украинцаш, татараш, иштта кхыча къамий викалаш. Уж массавар а вIашкаоз доттагIало. Укхаза тамаш елга хилац гIалгIачо хIире йоалайнча, е эрсе гIалгIачунга маьре яхача. ТIа-тIа дукхагIа хулаш ба интернациональни дезалаш. Иштта, Майское юрта сийдеш а лоархIаш а ба, участкови инспектора Нальгиев Хьасана, механизатора Барзиев Инала, болхлочун Абкадыров Мустафай, иштта кхыбола интернациональни дезалаш. ВIаши гаргалонаш товсаро, цхьабарт хиларо, доттагIал чIоагIдаларо юрт тоаю, совхоза экономика дегIакхувл.

Къахьегама а вахара а шийн традицеш йолаш къаьна боахам ба «Россия» совхоз. Из вIашагIъелла ах бIаь шу даьннад. Цу боахама керттера лостам баьцадаараш леладеш ба. ХIаьта, уж цига хьалкхеду ткъеста тайпа. Ерригсоюзни, республикански, районни социалистически яхье дукхаза а хьалхале яьхай совхоза коллективо.

ХIаьта 1984 шера итогех цунна еннай «Севосетинплодоовощхоз» объединене карара-кара тела цIе байракх. Белгалдоаккхаргда вай, цу шера планал совгIа совхозо баь пайда 170 эзар сом хилар.

Цхьабакъда, карагIдаьначох кхоачамбаь Iеш оамал яц боахама коллектива. Кхы а доккхагIа толамаш даха лерхIаш ба уж укх шера. КПСС XXVII-ча съезда бахама боаггIара накъабахара шерра социалистически яхь а йоаржаяь. 14000 тонн баьцадаараш пачхаьалкхенга дохка йоккхагIйола план тIанийцай совхоза къахьегамхоша.

— Иштта доккхий декхараш тха коллективо шийна хьалхашка оттадаьд шийн таронаш лаьрхIа, шийн низах бIубенна, — йоахар совхоза директора Цаболов Феликс Федоровича.

ЦхьайтталагIча пятилетка тIеххьарча шера ше тIанийца йоккхагIйола план толаме кхоачашъергхиларах тийша я «Россия» совхоза интернациональни коллектив. 650 гектар хулача майдан тIара хьувкъам чуэцаш я йиъ бригада. Уж ерригаш коллективни подрядагIа болх беш а я.

Царех дувцаш эггара хьалхарчарца коммуниста, цхьоалагIча бригада бригадира Паклина Просковия Ивановнай цIи йоакхх совхоза кулгалхоша. 40 шерал дукхагIа я цун къахьегама стаж. МугIарерча болхлочунгара яьнна цIи хезача бригадирага кхаьчай из. Шийн вахара, къахьегама опыт цо камаьрша дIалу кагирхошта, къаьстта а гIалгIай мехкараштa. Шоай нана санна лоархI цар Просковия Федоровна. МоллагIа а хIама эттача цунца дагабовла болх. ХIаьта, боккха мах баьб Даьхено Паклинай къахьегама. Цунна еннай Ленина, Къахьегама Сийлен III-ча степена орденаш. Даим а хьалхле лелаеш хьаенай из хьинар дола кхалсаг керте латта бригада. Укх шера цо социалистически яхь лелаю къона коммунист Цолоев Махьмад керте латтача шоллагIча бригадаца.

— ХIанз цкъарчоа Магомед Алаудинович хьалхавоагIа. Са бригада шоллагIча моттиге латт. Тхоашта могар дергда оаха, укх шера а хьалхара моттиг яккхара. Вешта, хьувкъам чуийцадаьлча ховргда тхона хьалха мала воал.

Цхьабакъда, нагахьа санна Прасковия Федоровнай уйлаш кхоачаш хуле а атта-м хургдац цунна Цолоев Махьмадал хьалха яла. ХIанз ше каралаьца къахьегама «борал» лаьгIдалийта лаьрхIа яц из керте латта коллектив. Укх шера план 3650 тонн, социалистически декхараш 3790 тонн йолча, 5000 тонн баьцадаараш пачхаьалкхенна дIадалара доккхагIдола декхараш тIанийцад цо. Шийн дош гIулакхаца кхоачаш а ду.

ХIаьта, бригада болх дика вIаштIехьбаккха ховш вола къона специалист - организатор ва Цолоев. 1981 шера Горски юрта боахама институт яьккхачул тIехьагIа венав из цу совхозе балха. Хьалхарча шера агрономалла болх баьб. Диъ шу да шоллагIча бригадана из керте латта. Цига балха веначул тIехьагIа дIанийцав из парте членалла. ЗIамига коллектив яц цо кулгалдер. Даим а болх беш 60 саг ва бригаде. Цар хьалкхедаьд 211 гектар тIа баьцадаараш. ХIаьта, бригаде болх бераш тайп-тайпара оамалаш йолаш тайп-тайпарча къамех нах ба. Царца массанеца а дувца, царна эшар фуд ховш, цар хьалаш дикагIа кхоачашдеш волча Цолоева вIаштIехьдаьннад цхьан цIен дезала санна барттайна интернациональни коллектив вIашагIйолла. Цул совгIа доккха дакъа лоац цо юкъарча вахаре а. Из ва юрта Совета депутат, комсомольски организаце секретара заместитель, агитатор. Дика болх барах цунна еннай ВЛКСМ ЦК значок, — цунга дайтад летчика-космонавта Малышева кулг яздаь дола даькъала вувцара письмо. Цунна тийннай ВЛКСМ обкома, райкома сийлен грамоташ.

Цу совгIаташа шийгара кхы а дукхагIа дIадехилга кхетадеш ва из. Цудухьа, шийн беррига низ, хьинар дIалу Махьмада бригада болх дикагIа тоабара.

— Тха бригаде болх бераш къамех тайп-тайпара бале а цхьан цIен дезал санна барттайна къахьегаш ба. ЦаI я цар уйла, лаьхха хьувкъам чукхахьар. ХIаьта царна юкъе дикагIчарех лоархIаш ба Жукова Нина, Ваделова Зара, Абкадырова Тамара, Волков Владимир, Тоаева Дуня, Дошоклоева Лиза, Парова Рукъет, Бекова Сакинат, иштта кхыбараш. Цар массане а хьаьнала къахьег, барттайна бах уж.

Майское юрта дукха ба шоай хьаьналча къахьегамца сийле яьккха бола нах. Царех ба баьцадаараш леладераш: Къахьегама ЦIеча Байракха орден лелаю Тангиева Марижан, коммунисташ Гуриева Рима, Байко Ирина, Ивенченко Екатерина, къахьегама ветеран Евлоева Iаби. ХIаьта, Тимурзиев Исраьила боккхача дезалера бархI саг ва совхозе къахьегаш.

Дуккха шераш да «Россия» яхача совхозеи Нохч-ГIалгIай АССР Назрановски района «Маяк» совхозеи коллективаша шоайла социалистически яхь лелаю. Дика традици а хинна дIаэттад цу боахамашка шу чакхдоалаш «огонекаш» а еш, яхьа итогаш елга. ХIаьта, уж итогаш елга чакхдоал бокъонца дола доттагIала цIей а хиле. Цига хьахул керда доттагIий. Цул совгIа вIаши гIо-новкъостал ду яхь лелаераша.

«Россия» совхоза коллектива доттагIален бувзамаш кхы а шерлуш да. КхоалагIа шу да цу совхозо Нохч-ГIалгIайченерча цхьаькха боахамца — Ачхой-Мартановски района «Урожайный» совхозаца социалистически яхь лелаю. Шоайла тара да уж боахамаш. Шинне а баьцадаараш кхеду. Йоккхилга диллача цхьа тарра я цар уж дIадувш йола майдаш а. ХIаьта, шийн хана, Горски юрта боахама институте цхьана дийша, шоайла доттагIал леладеш ба цу шин совхоза директораш а ХIире Цаболов Феликси гIалгIа Гиреев Султани.

ХIаьта, цар яхь лелас йолаяьча хьалхарча 1983 шера «Урожайный» совхоз котъяьлар. ДIадахача шера — «Россия» совхоз. Укх шера хьалхале хьана йоаккхаргъя ала, хIанза а хьалха да. Из ховргдац шу чакхдаьлча мара. Бакъда, цаIа-м да хIанзе а тешшаме ала йиш йолаш, пежарашха йолча шин республикай, шоайла дикка гаьна дадача шин боахамий коллективашта юкъе дика доттагIал хьахинналга.

Ю. КОЗЛОЕВ.

«Союзавтоматстром» яхача объединенена чуйоагIача опытно-экспериментальни заводе дика болхло санна цIи хеза я коммунист, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутат, электромонтажница Левина Анастасия Васильевна.

Шийн болх дика бовзаш йола электромонтажница а иштта зIамагIчар хьехамча а хиларах тарра цо сийленца лелаю коммунистически къахьегама ударник яха цIи.

Хьинарре къахьегарал совгIа завода юкъарча балха тIа а дизза дакъалоац цо. Из я электронно-монтажни цеха тIахьожама группа председатель.

Цу балха тIа а шийна тIалатта декхараш дизза кхоачашду Левинас.

СУРТА ТIА: электромонтажница А. В. Левина.

З. БАТЧАЕВА сурт.

Мишта пайда эц оборудованех

Да воацаш йисай

«Трансмаш» яхача завода механически цех тракторни прицепашта лаьрхIа керттера маьженаш хьаеш я. Из болх гIалат доацаш беш хьабоагIа токараш: Исмаилов Лаьча, Ананченко Владимир, Маказиева Яха, Батуринцев Михаил, фрезеровщикаш: Василикин Михаил, Дидык Василий, кхыбараш.

Цар хьокхамаш кхы а лакхагIа хургдар, балха Iаткъаш дола цхьацца хIамаш децаре. Уж болх беш йолча оборудованеца дувзаденна да. Из дукхагIча даькъе геттара къаьна я. Цудухьа каст-каста йох. Ехача ма хетта сиха тоае вIаштIехьдалац, цкъа-дале, цехе слесараш кIезига ба, бараш а техниках дика кхеташ бац. ШоллагIа-дале, еха хьаяьккхача оатхала когаметта дIаоттае цIена яр хилац. Иштта, лоархIаме операци кхоачашъеча, токарни станокашта эшаш йола инструмент: резецаш, бурош лоаттадац.

Уж белгалдаьха кхоачамбоацараш цаI шоллагIчул бебашха доацаш ерригача технологически процесса Iаткъаш да. ХIана аьлча, фрезеровщика болх токаро дечох тийша ба, хIаьта фрезеровщико хьадечох тийша токара а дукха да. Масала, токарь станок еха вагIе, фрезеровщик хьабе болх боацаш вус...

Механизмаша во болх беш хиларах дувцаш цхьаькха а да хьоахадинза даргдоацаш. Цхьа оатхал кхаь-йиъ станокаш чакхъяккха еза тайп-тайпара операцеш еш. Бакъда, тIеххьарьяр кхоачашъеча токарга кхаьчача берригa хьалха мел баь болх бовш йола моттигаш кIезига нийслац. Хетадала тарлу из операци чакхйоаккхаш волча токара бехкагIа из хул аьнна. Из иштта дац. Цун бахьан да вай ювца къаьна станокаш гIалат ювлаш хилар. Пхе шера цкъа яь а царна наладка ца еш хилча цох тамаш е а езац.

1959 шера денз цига къахьегача толашагIволча токарага Цокаев Вахага хетт аз:

— Маца наладка яьй Iа болх беча станока?

— КIезигагIа дале а шийтта шу хургда. Цудухьа хIанз каст-каста чоал а лелхаш, цхьайола продукци брак йолаш хул. Дика кхеташ волча наладчика хIанз цIаькха са станока ремонт йича кхы а дукха ха йоаккхаргъяр цо лерттIа болх беш. Бакъда, цу гIулакха сагота бац тха кулгалхой.

Цехе лерттIа ремонтни служба ца хилар, технически процесса мишта Iаткъ шоашта шаьра ховш хилча кулгалхой декхарийла бар из оборудовани йоаггIача бесса тоае ховргдола говзанчаш вIашагIтоха. Нагахьа санна кхычахьа деша баха Iомабала безаш бале, деша бахийта а. Из сихха де дезарех цаI да, хIана аьлча, укхаза латта къаьна оборудовани тоае царна ца ховш хилча, тIаккха кхоана кердачунца цех Iалашйича, цунца болх бе а ховргдац.

Керда оборудовани а я укхаза. Масала бIаьсти Iоттайича денз болх ца беш латт дуккхача маьха йола шлифовальни станок.

Бахьан да йоаггIача бесса наладка е а цунга болх байта а ховш вола специалист ца хилар.

Из-м, производствана доккха зе дой а, говзанч воацандаь латташ хийла. ЦIенна фрезерни йиъ станок болх ца беш шин шера латтилга фуд?

ХIанз уж башха-дика станокаш бIарахьажа йиш йоацаш я. Еррига керттера оагхалаш хьа а яьха латт уж...

Цеха сварочни участка болх а ма хетта дIа ца бохийташ дола цхьаькха бахьан а да укхаза белгалдаккха дезаш. Из да прицепа рамаш дIа-хьа кхухьаш йола конвейерни кранаш каст-каста йохаш хилар. Масала, сварщика вIашагIъелла рама новкъазара яьккха из кран ца хилча аргIанарча рама тIа сварочни болх бе вIаштIехьдац. ТIаккха крановщика цхьаннахьа ваха эша оатхал а ена кран тоаярга хьежаш вагIа везаш хул сварщик. Из а балха геттара чIоагIа Iаткъ.

Заводе керттера лоархIача механически цехе а оборудованех пайда эцилга иштта во латташ хилча, кхыча цехашка доаллачох дувца а эший-хьогI.

Мехка чIоагIа эшаш йола тракторни прицепаш арахецача йоккхача заводе цу тайпара кхоачамбоацараш нийслургдацар кулгалхоша, инженерно - технически болхлоша кIезига-дукха даь а шоай де дезар хьадоре...

М. БАРАХОЕВ.

ГIажий керда фу

Кубански юртбоахама института Iилманхошеи Краснодарски коа тIарча оалхазарий фабрика специалисташеи искусственно вIашагIъяьй китайски горьковски гIажаш кIайча итальянски кубански чарца. Кубански фух яраша шоай гибридни тIехьенна деннад шортта фуаш делга, хIаьта доазол дехьарча цар «тайпах яраша» — дулхалла хулга.

Деррига а лаьрхIача шера гIажо лу дулх — 500 килограмм; иззал дулх даккха йиш я шера цунах хьайоала тIехье чуоттаяь кхаьбача. Из массазарчул пхезза дукхагIа хул. Цул совгIа, кубански аьшкабесарча гIажо эггара дукхагIа ду фуаш — шера шин даькъе 120 фуъ; сихха ондаювл уж — кховзткъа ди даьннача бройлеро йиъ килограмм оз, кхо бутт баьнначо — пхи килограмм. хIаьта иштта тамашийна дика духьала отталу из шелала, из бахьан долаш кубански аьшкабесара гIажаш дIахо йодача хана кхыметтел Заполярье а лелалургйолаш хул.

Селлара дукха совленаш шоай йоллаше а, цхьаькха цхьа дика гIулакх а доалл кердача фух йолча гIажех: механизированнии автоматизированнии хьисапе кхеяра чIоаггIа аьттув болаш я уж. Из дог тешадеш хьахьекхад коа тIара оалхазараш кхедеча Краснодарски фабрике.

ГIажий ферма хьалъяра укхаза пайда ийцаб клейца вIашагIлетадаьча, дайгачеи дарегIчеи фанера доакъоех, царех даь да пенаш а тхов тIа йилла хIама а. Iай гIажаш чуйоахкаеш я из. ХIаьта аьхкий кхыметтел духхьал маьлхахи дIаьхденна делхача догIаехи лораеча кхоаленашта кIал лелаю уж. Фабрични инкубаторе 65 процент совгIа кIоригаш йоах — массазарчул дуккха а дукхагIа. Кубански юртбоахама института Iилманхошта карагIдаьна хIамаш бахьан долаш укхаза вIаштIехьдаьннад гIажашка шера ши таьлми даккхийта. Цу гIулакха кхоачам болаш хиннад сеча гIажашта йIовхалеи сердалеи белггала режим оттайича а кхачан рацион къаьстта кийчйича а.

ГIажа кIоригаш автоматически кормушкара, чкъаьран даьттацеи кхыча витаминни хIамашцеи тоаьча, массаза котама кIоригашта телар санна йолча комбикормаца кхоаб. Уж массаза а санна лаьтта ца а лелаеш, юкъ-юкъе хувцаш дола каьхата гаташ кIалтайсача металлически цхаралах даьча оагилгашка йоахкаю. ГIажа кIоригашта тессача хIамашта юкъе тIехь - тIехьа доккхагIа дакъа лоац аьхкий мошача баьцои Iай баьца хьоарои. ХIаьта концентратех лаьца аьлча, йоккхий хинна кубански аьшкабесара гIажаш уж вIалла ца хилча а мегаш я, царна кхоачам хул керда яле а екъа яле а баьций лордехи чIегIехи. Ткъамаш хийцачул тIехьагIа гIажа кIоригашта кхы эшац юххьанца денз мел эшача механизмашцеи автоматизаце средствашцеи кийчъяь помещенеш йIоахъелга.

Юрий ЗЕНЮК,
АПН корреспондент.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Сага бокъонех дола бакъдар

Апартеид: къизали терроризми

Лакхера Iочухьежача берий ловзоргаш санна хеталуш йолча Кунене яхача хи атагIа Iаьржача хана хий тIа а дувлаш йолча доазона йистерча моттиге уллача поселкана тIа гола а теха, Iоха йолаелар ТААГ яхача ангольски авиакомпане гIехьашкахьарча ткъамилгаш тIа компане символ йолча антилопа керта баьде-мора сург а латташ йола йоккха йоаца самолет. КIал гучаийккхар бIарг дIа ма кхоачча уллача малхо мерцача юкъ-юкъе гуш хьунилгаш а йолаш йолча савана юккъе гIолла хьувзаш додача хи дото бос бола лента. Хин къулбехьерча йисте уллар сона духхьашха гуш йола Намиби.

Боахама гIулакхашта ваха Луандера воагIа цу моттиге вахаш вола массехк ахархой хIаьтта мара тIаювханза йола цIена ФАПЛА къоарза форма тIа а ювхаш вола хьатара бос бола хозача сибатера ши пограничники Iо а ваьккха, самолет гIатта а гIетта, нийсса урагIа а яха, «СССР-Ангола» яхача культурни бувзамий общества советски делегаци йодаш йолча Уамбогехьа йийрзар. ЦIаьхха дагадехар тхона самолета маршрут сел тамашийна хIаний-теш аьнна. Ангола эггара йоккхагIа йолча городех цаI йола Уамбо-м мехка юкъмоттиге столицанеи Куненеи юккъе ма уллий. МалагIа бахьан долаш дар-хьогI самолето иштта го баккхар? ХIаьта хила тарлуш хIама ма дий, южноафрикански агрессора хьаца хьоабеш тIом лоаттабу итт шу долча къулбехьарча ангольски доазон тIара хьал чIоаггIа кхоахкаденна долга а ховш, боад беннача хача, тропикашка бIарччача шера сов хьалха ялх-ворхI сахьат даьлча — болаш бола боад укхаза самолет Iохоае лоархIабаь хургбацар-кх.

Луанде болх беш се хиларагIа веттавеннав со АНК а СВАПО а викалех. Къамаьл де вIаштIехьдаьннад са цкъа СВАПО а берригача намибийски патриотий а лидер волча Сэм Нуйомаца а. Къамаьл дар, дукхагIча даькъе, цхьан, вайна массанена а лоархIамеча темах — США-карча царна гIо деш бараша хьаллувцача юаровски расисташа лелаеча цхьанне а лелаянза йолча политика бахьан континента къулбехьарча даькъа тIа эттача саготача хьалах, планета тIарча дов эккхара кхерам тIа-тIа чIоагIлуш латтача моттигах.

ЮАР-ча, Намиберча доттагIаша, кхыметтел Анголерча бовзаш-безаш болча наха а дувцар, Къулбехьен Африка халкъий керттера доакъазал, из мелла пародоксально дале а, цун лаьттех чот яь варгвоацаш дола рузкъа доаллаш хиларах латт яхаш. ЧIоаггIа лаьцай Къулбехьен Африка капиталистически дунеи тIа лоошув даккхара даькъе хьалхара моттиг: «по совместительству» цар правительства оккупаци яь йола лоалахара Намиби а йовхаш йоахкача къулба-африкански компанеша, тIахьожам лоаттабу капиталистически дунен алмазий рынка 80 процент. ХIаьта еррига цу территореш тIа йоахаш йола пайдане оахкалаш 70 тайпара я.

Цхьабакъда, Iалама рузкъа, хьалхале лелаеча империалистически пачхаьалкхенашца айхха леладеча экономически гIулакхаша ираз деннадац цу мехкарча халкъашта. «ДIатайсараш» — иштта ала йиш я хоадаь ха йоацаш Къулба-Африкански Республика оалаш йолча набахтен хало Iовшаш боахкача Къулбехьен Африкерча берригача бахархоех дукхагIбараш чулоацача цIока кIай доацача бокъо яйнача нахах.

Цар къел унзара воаккхаш хилара тешал ду кхы деце а укх цифраша. КIай цIока дарех хIара 400 сага цхьа лор кхоач, хIаьта африканцашта хIара 40000 сага. ХIара кIай цIока долча дешархочунга дешийтара 700 ранд дIадохийт шера, хьатара бос болчунга дешийтара — духхьал 70. Даим виззалца даа хIама доацаш меца леларах хIара шера ла 30 эзар африкански бер.

Хьалха а санна сов чIоагIа репрессивни я ЮАР режимо африканцашца лелаю политика.

Кепайоазоно хоам беча тайпара, 1984 шера август бетта ден «порядок оттаяра» карательни экспедицеш чакхъяхар бахьан долаш веннав 1000 гаргга саг. Официальни даннеех цхьан шера чухь набахта чубахка духь-духьа ханаш а етташ судаш яьй Iаьдалаша 270 эзарнега кхаччалца волча сага. Хьогге а ден чIоаггIа дIалаьцай расистски режимо судий решенех топаш етташ нах бозабара дунен тIа хьалхара моттиг.

1976 шера Соуэто хинна цхьаьнна моттиге шоаех тара яраш хиланза йола событеш дагайохийтар хьатара цIока дараштa укх шера август бетта тIаоттадаьча аргIанарча Iазапо. Забастовка яьча шахтерашеи дешархошеи, рудокопаша а чкъаьрий доахараша а, дика организацей викалаша дIадехаш хилнар геттара кIезига хIама дар — шоаех нах лерхIар, дискриминаци а еш сий а ца доадеш шоашка шоай мехка баха йиш хилийтар, репрессивни расистски режимо ехка сага сий доадеш йола политически, экономически, социальни, кхыйола духьаленаш дIаяхар.

Цу дерригача деха йиш йолча, законах деха доагIаш долча наха дIадехараштa жоп делар ЮАР правительства маьршача бахача наха топаш еттарца, цIий Iодохийтача террорaца. Полицеца а кхерамзлен низашца а цхьана баха нах боабара юкъебоалабир регулярни бIу а. Боабаь нах бIаьш бар, эзараш чабахтенашка чубехкар. Террора таьлгIеш кхаьчар Порт-Элизабет, Дурбане, Соуэто, йоккхий халонаш лайнача мехка дукхача городашкеи поселкашкеи.

АНК-рча а СВАПО-рча а доттагIий цкъа аьнна Iийнабац, апартеид из адамий моралеи гуманностеи ерригача принципашта когаш тIабетташ йола варварски политика хинна ца Iеш, кхыметтел дунеи халкъашта юкъерча машаран кхерамзленнеи бокъонца бола боккха кхерама а ба аьнна. Цу гIулакха а, шийн малхбузехьарча союзникий гIонца, къаьстта агрессивни йола тIема полицейски пачхаьалкхе а хинна дIаэттай ЮАР. Цу тIа а Преторе духхьала дов хьийна ца Iеш, моццагIе а ден Анголана духьала бокъонца йола тIема действеш лелаеш я, Мозамбика, Ботствана, Зимбабвена, кхыча «фронта юхерча» пачхаьалкхенашта духьала хадданза бандитски рейдаш еш я.

Иштта, масала, вIалла дукха ха а йоацаш кепайоазон оагIонаш тIа арабаьлар ЮАР территоре тIара лаьрххIа Iомабаьча бандитий группаш чуяхкарца дувзаденна Мозамбикера хьал холуш чоалхане дийрзад аьнна. Террористаша нападени яьй Мапута яхача провинцерча маьршача бахархошта, топаш йийтта атака а яьй ЮАР-царча границана юххерча Намааш яхача районни центра, бахача наха юкъе боабаь а човнаш яь а нах ба. АИМ яхача Мозамбикски информационни агенгства хоам бу, мохк дегIа ца ахийта а из колониальни ханашта юхатIабига а гIертача арахьарча низий инструмент я бандитски формированеш.

Къулбехьен Африка халкъаша лоаттабу нийсхон къовсам хьал а лоацаш, апартеида режим дувцилга а йоацаш во а лоархIаш, 30 августа Советски правительства лаьрхIа йола заявлени йир, къоастадаь аьлча, цу тIа йоах: «Шийн варварски акцешца Преторе режим духьала латт эггара бIехагIбола расови низ Iоткъам бола, сага бокъоний эггара гIожагIча тайпара сий доадеш йола апартеид тIехьа из доахаш цIаккха а кхы юхахургдоацаш сецца дIайоаккхилга дIадехаш йолча ВIашагIкхийттача Къамий Организацена. ДIакхетанзбарий болама, ерригача машара тIехьарча сообществана».

Владислав КОМАРОВ.
(АПН).

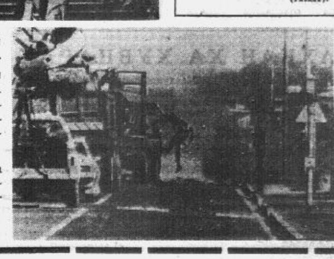
ЮАР. Апартеида духьалара къовсам бужаш бац Кейптауна гонахьарча моттигашка. Информационни агентсташа деча хоамегIа баха нах лаьрххIа духьала баьннаб карателашта. Кейптауне долхача дуккхача паькъашкеи улицашкеи баррикадаш увттаю.

ЧIоаггIа кхохкадена хьал латт апартеида духьала барий демонстрацеш лаьгIлуш йоацача ЮАР-а африкански поселкашеи йоккхийча городий гонахьенашкеи.

Антирасистски къовсам юхатохар духьа ЮАР-а Iаьдалаша гуччахьа фашистски методаш лелаю. Демонстрацешка дакъа лоацараштa духьала доах доала герз, бIаргех хий ухнийта газ, гIажамаши шодамаши.

СУРТА ТIА: «порядкага хьожараш» кийча ба Кейптаунера демонстранташ лелхабе.

ТАСС фотохроника.

Фу дода хьабе болх ца хиларга?

Хьабе болх ва хилар. Йохаяь кхелаши могашали, дукхагIйолча хана вахар а тел цунах. ХIаьта болх беш бараш из боацаш бисарах кхераш бах даим.

Буржуазни пачхаьалкхенна а дарегIа дац «къахьегама резервни эскар». Эдинбургски университета профессора А. Синфилда даьча лоархIамегIа, соахка Англе 20 миллиард гаргга стерлингий фунт ахча дахад цунга. Из ахча хьаIов «тайп-тайпарча зенех», — хьабе болх ца хиларах телача пособех, эггара къегIча хьал тIа бисараштa кхы тIа а деча новкъосталах. Из ворхI миллиард стерлингий фунт совгIа да. Кхы а цхьаькка тайпа зенаш а да — налогийи социальни страхованеи фонде еча отчисленей хьисапе казнага хьа ца кхоачаш дуса ахчаш. Из да кхы а цхьайтта миллиард гаргга. ТIаккха, юххера а, хьабе болх боацарий хIама эца таро ца хиларах бюджете хьачудагIац цхьадолча товарашка хьулаенна йоахкача налогий хьисапера 1,6 миллиард стерлингий фунт.

Хаттар доагIа: болх бе моттигаш хилийтар гIойленагIа доацал-теш, дуккха нах хьабе болх боацаш лелабечул? Финансай министерства даннешка хьежача, балха цхьа моттиг хьаярга дIадода юкъера лаьрхIача 2,5 эзар стерлингий фунт, е миллион балхаца Iалашварга миллиард. Бакъдар аьлча, цу тайпара лоархIамаш деча хана лархIац тIехьа тIайоагIа дуккха факторaш. ХIаьта а, «къахьегама резервни эскар» леладарга дIадодар, нагахьа санна хьабе болх ца хилара проблема къоастае вIаштIехьа ца доале а, дIадахийтача аттача яккха йиш хулийтаргйолча ахчанца нийсдича дуккха а дукхагIа хилар гуш да.

Цхьабакъда, рентабельни йоаца предприятеш дIаяхари кердагIа йолча технологеларда тIа производствелни база эргаяккхари гIойленагIа долаш йолча монополешта товра ду буржуазни пачхаьалкхено. ХIаьта капиталистически рационализацех болхлошкара фу кхоач ховш да: эзараш аракхувс уж улица тIа.

Цхьабакъда, монополей пайдаш-м алсамдувл. Масала, английски корпорацей доходаш кхыметтел юкъерча боараме экономика дегIаухача хьалашка а шера 22 процент дукхагIа а хинна 51,4 миллиард стерлингий фунтага дIакхаьчай. ДIадахача шераца инийсйича 16 процент дукхагIа хиннай акцей даьшта телаш йола дивиденташ а.

Нагахьа санна хабарашка ла ца а дувгIаш, гIулакхашка хьежача, «совбаьннача наьха» эскар кIезигдаргахьа укх гаргарча хана хьалда хIама де лерхIаш яц торе кабинет. Хьабе болх ца хилара проблемашта «Къамайга дола кхайкарал» аьнна докхала даь керта йоазув а долаш долча КIайча книжка тIа цхьаккха тайпа хьалда предложенеш яц. Цхьабакъда, хьашт мелд а да цу тIа сов дукха дувцарах та хоалаяь дола, «алапе боарам сов лакха хиларах» а «профсоюзаш къар ца луш» хиларах а дувца хабараш. ХIаьта проблема къоастаяра хьалхара бехктокхам Британе правительства дIатIабулл кагийча фирмашта, профсоюзашта, тIаккха, из дерригa а кIалхьош, къахьегамхошта шоашта. «Чакхдаллалца харц документ да из, — аьлар лейбориста, хьабе болх ца хилара проблемашка хьожача Джон Прескотта. — ...Правительствагара дIа мел ийкхараш бехке хиларах мохк тешабе гIерт цу тIа».

Михаил БЕЛЯЕВ.
(АПН).

КЕРДАЧА ДЕКХАРАШКА ХЬЕЖЖА

Грозненски горсовета кхоалагІа сесси

Вай вахара ерригача оагІошта доагІаш дола, производствана, управлене формаштеи методаштеи боахама гІулакхий технологена шийна сруктурин эргало елга дІадехаш дола чоалханеи доккхеи декхараш оттадаьд КПСС ЦК апрельски (1985 ш.) Пленумо советски халкъа хьалхашка. Из исторически событи хиннача тІехьагІа дІабаха пхи бутт — дукха ха яц. Цхьабакъда, мел дукха гІулакхаш долаши дика чулоацам болаши хиннад уж бетташ! Цу хьакъехьа дар къамаьл укх деношка хиннача халкъа депутатий Грозненски городской Совета кхоалагІча сессе.

«КПСС ЦК апрельски Пленума решенеш кхоачашъяраи КПСС XXVII съезда яха ма йоаггІара накъаяхараи халкъа депутатий моттигерча Советаша беча балха хьакъехьа» доклад йир горсовета исполкома председатела В. М. Шамардина.

— Городской районни Советий массе тайпарча гІулакхашта юкъе меттахьчара моттиг дІалоацаш хиннаб КПСС ЦК апрельски Пленумо вайна хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара беш бола организаторски болх, — аьлар докладчика. — Съезда накъайолхаш, Іаьдала моттигерча органаша городской партийни организаце кулгалца дукха хІама даьд керда кхоачамаш оарцагІдахара, предприятеш технически кхы тІа а кийчъяра, къахьегама дисциплина чІоагІъяра ларда тІа производства эффективность лакхъяра.

Грозненцаш къахьегама хьинар айденна цхьайтталагІа пятилетка толаме чакхъяккха лаьрхІа хилар хьахьокх укх цифраша. Пятилетках дІаяхача юкъагІа города промышленностъ 7.5 миллиард совгІча сомз маьха продукци хьаяй, вешта аьлча планал 30 миллион сома дукхагІа. 600 миллион сома пайда баьб. Ерригa арахийцача продукцех 25 процент тІехдика я.

Къахьегаме, съезда сийна лелаеча соцналистически яхье дика толамаш доах «Оргтехника» яхача объединене, «Промавтоматика» НПО, «Красный молот», «Союзавтоматстром», «Автоспецоборудование» яхача заводий коллективаша.

Халахете а, продукци хьяреи къахьегама овсарле лакхъяреи планех ца лоархІаеш йола промышленни предприятеш а я городе. ТІехьаюсараштa юкъе я «Трансмаш» яха завод, «Терек» яха хьунах хІамаш ю объединени, радиотехнически завод, кога гІирсий фабрика. Пятилетка контрольни цифрашка кхачац «Грознефтеоргсинтез» яха объединени.

КПСС ЦК апрельски Пленумо белгалдаьккхад, экономика дегІайоагІилга сихдара декхар, нагахьа экономикана интенсификаци елгеи Іилма -технически прогресс сихъелгеи берригача балха керте оттадой, геттара дика кхоачашдулургдолаш хилар. Докладчика а пренешка къамаьлаш даьраша а — халкъа депутатий Заводской районни Совета исполкома председатела В. М. Данилеца, «Союзавтоматстром» яхача завода монтажницас С. Н. Денисенкос, «Оргтехника» яхача объединене контролера А. Н. Свиридовас, Н. Анисимова цІерагІча НГНПЗ электромонтера В. И. Голубенкос дийцар цу даькъе карагІдийннача хІамаех.

БІарчча хьайийцача производство технически кхы тІа а кийчъелга мела лелаш хилар чІоагІа хала а хеташ белгалдаьккхар сессе. Белгалдоалаш цхьа хІамада: даймехка хьаяьи импортнии керда оборудовани, прибораш, автоматически устройстваш предприятешка йолаш я, кІезига а йоацаш, цхьабакъда, уж юкъе а йихьаяц е царех юха хьахулаш хІама а дац. Масала, «Грознефтеоргсинтез» яхача объединене сена капитал а хинна улл 88 эзар сома маьха реактор. «Автоспецоборудование» яхача заводе сайца латт программни управлени а йолаш йола станокаш.

Депутаташа ира оттадир оборудованех пайда эцача порядок оттаянза ярг ца хиларах дола дош.

Докладчика а къамаьлаш даьча депутаташа а — КПСС Ленински райкома шоллагІча секретара М. М. Пархоменкос, производственни швейни объединене швеяс М. Л. Гиреевас йоахар, цхьадола толамаш даьхадале а, хІанз укх сахьате города экономика эсала я хьаеча хІамай дикал. Дикала хьокхамаш вогІа хиннад швейни производственни объединене, шерашера отходашца дІаух кирпишкий заводаша арахецача продукцех 50 процент. Мел критика ярах тоалуш дац арахеца халкъа эша цхьадола товараш: йовлакхаш, палазаш, пластмассовии аьшках яьи хІамаш, моттигерча производства берий ловзоргаш.

Е а йоагІаш критика йир сессе хІамаш йоаераштa, эцаш дераш ца къовсам ца лоаттабераштa, халкъа рузкъа кхо ца дераштa. Докладчика, къамаьл даьча депутата «Грозэнерго» районни управлене управляюще Г. С. Янина йоахар, укх шера 8 бетта совнагІа дІаяхийтай миллионаш киловатт-сахьаташ электроэнерги, эзараш гигакалори йІовхал, машинашъеча заводаша 20 процент металл отходашца дІаухийт.

ЧІоагІа уйла тІаяхийтар город социально дегІайоалаяра дешашта. Республика столица таханара а кхоанара а хьал миштад ха йиш хилар депутатий сесси хулача филармоне фойе чу цу темана хетаяь оттаьча стендашка хьежача. Карарча пятилетке эксплуатаце дІаденнад 400 эзар совгІа квадратни метр чуІе моттиг йола цІенош, хьалъяьй массехк школа, тикаш, здравоохранене учрежденеш. Болх бе йолаеннай 16 эзар номер йола автоматически телефонни станцеш, деша даха ха йоацача берий 15 учреждени.

Болх дикагІа бе яьннай гІулакхаш деча сфера предприятеш, городской транспорт, коммунальнии жилищнии службаш.

Сессе дакъа лоацаш хинараша уйла тІаяхийтар горжилуправлене, ведомственни жилищни органий, горисполкома коммунальни боахама управлене балха тІарча кхоачамбоацараштa. Цига къамаьл хилар чуІеча цІеноштa ремонт яреи Іанна кийчо яреи планаш юкъагІъяхарах, теплотрассаши водопроводаши хувцарахи тоарахи.

ЧІоагІа бехке бир тІехдаьккха малар мелгеи алкоголизми дІаяккхарах дола партеи правительстваи соцамаш кепатеха арадаьнначул тІехьагІа шоай болх эргабаккха ца хайна торговлеи общественни кхачани кулгалхой. Городе хІанз укх сахьате кІезига дохк квас, сокаш, морожени, керда баьцадаараши соми, кондитерски хІамаш. ЛертгІа, сихха болх беш бац «Горплодоовощторга» предприятеи болхлой. Баьцадаараш, сом, пасташ, харбазаш соахкарчул укх шера дуккха а дукхагІа Іохкаш хиннаяле а, дуккха яраш во хиларах эцархочуна дІа ца кхоачаш йисай.

Культураи спортеи учрежденей балха проблемашта хьатІакхувча ноахала тІемапатриотически, нравственни, физически кхетам балара дешашта хетадир шоай къамаьлаш оборонни физкультурно-массовни балха йолча массазарча комиссе председатела, туризмана йолча областной совета председатела К. И. Мусаева, мехкдаьтта института кафедра заведующе Э. А. Александровас, чІоагІа критика йир цар шоай балансаш тІа йолча Орджоникидзе цІерагІча, «Локомотив» яхача стадионий, культураи спортеи кхыча учреждений йоакхо ца еча цхьайолча объединенейи предприятейи кулгалхошта.

Корта а болаш цІенхашта къамаьл хилар сессе. ТІайийцача решене тІа белгалдаьккхад, КПСС ЦК апрельски Пленума решенеш кхоачашъяра, пятилетка толаме чакхъяккхара, КПСС XXVII съезда баха ма боагІара накъабахара городской Совета депутаташа шоай низ кхоачар дергхилар.

Сессе иштта дийцар XIX хержача халкъа депутатий городской Совета І-чеи ІІ-чеи сессешка депутаташа енна предложенеш, замечанеш, декхараш кхоачашдара горсовета исполкомо беча балхах дола дош. Информаци еш къамаьл дир горисполкома оргтдела заведующе Я. А. Сабирова.

ЧЕМПИОНАШ ХИННАБ

Самардийнахьа Грозне чакхъяьлар 1970—71 шерашка баьча кагирхой футболах йола чемпионат. Финале ялх команда яр: Магнитогорскера, Свердловскера, Ярославлера, Краснодарера, Тулера, Грознера.

Яхьаш дика дІайолайир соахка чемпионаш хиннача краснодарцаша. Счет 4:0 йолаш цар эшайир Ярославера команда. ХІаьта грозненцаш Магнитогорскерча командаца счет 2:2 йолаш лайзар. ДІахо а краснодарцаш котбувлар, дика ловзар. Вай команда хьалхарча диъ ловзарах цкъа мара котъяланзар.

ХьатІакхаьчар чемпионата тІеххьара ди. Краснодарцашца ловза безаш бар грозненцаш. Іалаьмате дика дІадихьар вай футболисташа из ловзар. Матч дІайолалуше, хьаьший паІараштa кхерам тІабессар. Вай футболисташа бургац дІа-хьа нийса телар, шоайла новкъостал дора, сиха ловзар.

Вай команда иштта дика ловзаргья аьнна дага ца хинна краснодарцаш гІалаташ де баьлар. Бургац кІезига кхоачар царга. Тоъала ха йоаккхар хьаьшаша вай команда наІараштa юхебаха ца могаш.

Хьалхарча йиъ матчах 3 бургац мара чутоха аьттув ца баьннача грозненцаша краснодарерча команда наІарашка 4 бургац чутехар. Ловзар йистедаьннача хана табло тІа счет 4:1 яр. Грозненцаш чемпионаш хилар.

Цу яхьашка команда кийчъяьраш Х. Р. Даниловии Д. Д. Каюшниковии бар.

Т. ДИКАЕВ.

СУРТА ТІА: РСФСР-85 чемпионаш.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

ХАНПАШЕХ ДОЛА ФИЛЬМ

«Азербайджанфильм» яхача киностуде арахийцад керда «Бера ханара вурийтта шу» яха кинокартина. Фильм даьккхад режиссера Шабанов Руфата. ХІаьта сценарий язъяьр журналист Матиев Ваха ва.

—Эггара хьалха са теркам тІаззар Советски Союза Турпала Нурадилов Ханпашчий сийлахьча къонало. Ма хулла дукхагІа дувца безам хилар цун тІемахочун наьнъах, цо фашисташта духьала лоаттадаьча лирачи довнах. Безам хилар, лоаца дале а, селлара сийрда долча цун вахарах дувца. Халкъа уйлаш, къамий оамалаш хьахьокхе гІийртав со сай сценаре тІа, — дувц сценаристо Матиев Вахас.

Фильма чулоацам бувцаргбац аз шуга. ЦаІ да ала дезаш, моллагІа дола фильм цу юкъе дакъалоацаш болча артистий говзалга хьежжа хул.

Дукха къахьийгар турпалхочун роль ловзаеш волча 17 шу даьннача вай мехкахочо Пициев СаІида. ЛоархІаме я Ханпашчий дукхаезача йиІий Маликай роль а. Из роль ловзаю къоначa азербайджански актрисас Натаван Мамедовас.

Фильме гургда шоана вайнаьха ловзараш, лоамарой халхараш. Уж халхараш дераш Нохч-ГІалгІай филармоне артисташ А. Айдамироваи З. Пициеваи ба. Хореографи язъяьр ва Эдисултанов Шита.

4 октябре «Юбилейни» яхача кинотеатре хургья фильма премьера. Шеко йоацаш да «Азербайджанфильм» яхача киностуде даьккха «Бера ханара вурийта шу» яха вай мехкахочох, Нурадилов Ханпашех дола фильм дезалургда кино хьожараштa.

Г. ПИЦАЛОВА,
Чечингкинопроката йоккхагІйола редактор.

Темаркъа МагІалбике

— Ди дика хилда, Темаркъа! — моаршал хьаттар аз СоагІапча гІолла чакхбоала кІир-никъ Инаркъера МагІалбике бодача наькъах дІакхетача боккха кхера Іо а билла, остаца цу тІа йоазув де гІерташ воаллача воккхача сагага. — Фу деш воал хьо? Язде каьхат доацаш висав хьо?

— Воше, — йист хилар воккха саг, — со укхазара валлалца сабарделахь, чІоагІа лоархІаме болх ба хьона аз бер.

Тоъал ха яьккхар аз Темаркъа деча йоазонга хьежаш латташ. Ер ма тамашийна саг ва, вІалла хеза хІама а дий вай хана кхерий тІа йоазонаш ду, аьнна.

Ше болх баь ваьлча, кхерий тІара фо теха дом дІа а бахийта, пхьош хьекха йоазув цІен а даь, кхайка со дІавийхар Темаркъас.

— Воше, сов беза болаш ураоттабе магац сона ер кхера. новкъостал ду далар Іа сона.

Кхера ураоттабаьчул тІехьагІа Іодийшар аз цу тІара йоазув «Грозне оагІорахьа хьо воде — че Іояргья хьа, Инаркъенгахьа хьо воде — че хьалъяргья хьа, МагІалбикенгахьа хьо воде — че лазаяргья хьа».

— Воккха саг, — аьлар аз, — ер Іа яздаьр корта болаш хІама дале, сендухьа Іо-хьал йовлаш я из че?

— Из да, ша тІа баьчча етт мо, хьал-Іоетталуш мара машина цу наькъашка дІаяха йиш йоацандаь. Массайта шу да уж наькъаш тоадергда яхаш дувца, цхьабакъда, хІанз а хьадаь хІама дац.

— ТІаккха МагІалбикенгахьа вахача че лазаяргья яхилга фу да хьа?

— Из да № 6 йолча столове хьо чуводе. цу чура аравоалача хана, халача унахочоа хьо тараластаргва яхилга.

— Цамогаш хилча-м телефон а теха, «Скори» хьаеха мара езац, — аьлар аз.

— ДІавалалахь. Хьона хаций Кавказская, 3 яхача адресах латта телефон шин шера болх ца беш лаьттачул тІехьагІа, хІанз болх бе йолаеннай. Тоаьчул тІехьагІа, хьайга хьадувцар шаьра хьахоз хьона. Іа дІаяхар сага дІахазац. Цу тІа телефонах боагІа мах хьаба яхаш связисташа а витац. Латкъаргвар со царна Нохч-ГІалгІай телевидене болхлошка, цар хьаяхари хьагойтари ха йиш йолаш даларе. Телевизор еха латта тІутІлий ха ма йий... Ателье гІоргвар, нагахьа санна Инаркъе Маяковского, 14 яхача адресах вахача Картоева М. телевизор тоаяь цІаеначул тІехьагІа, аьрда кулг аьттехьеи аьтта ког аьрдехьеи хьонхача яьккхаецаре, хІанз-хІанз шодаш ІогІоргья укхан аьнна хетаргдолаш «ш-ш-ш» яхаш ца латтаре.

— Больница-м кхы гаьна а яц цигара, гІаш дІаваха а кхувргда хьа, — ях аз.

— Мичара... Больница хьалхашка бухбувлаш боккха хьаст ба, саг дехьеи сехьеи вала йиш йоацаш. Сеска Солса а Колай КІанат-а кхералургва из гІулакх бІаргадайча. Укх шера гІарагІураша кІоригаш яьхай йоах цун лакхача бердашта, кастта бурам а хецаргда, яхаш дувц.

— ХІанз кхийттарий хьо укх кхерий тІа даьча йоазоний маІанах? — хетт сога Темаркъас.

— Цох-м кхийтар, — ях аз, — цхьабакъда, МагІалбикера гІулакхаш селлара ийрча далийта района цхьабола кулгалхой балха миштa лелабу-м кхетаде магац.

ТЕМАРКЪА.

Кирпишкаш Іочулег

МагІалбике, города юкъе, Ленина улицах дагІа из диазза вІаштІара даь цІа. ХІанз улица а е номер а тІайола улгаш дахкац цун саьнашка. Цхьа кизга бІарг бац цу цІен лакхерча кхаь этажах дагІача корех, цхьа ниІ яц бІаргагуш.

Наг-наггахьа циск Іах, бІена чу яда кІоригаш кхаба чІагарг чудода, бус бов кхайк.

Вай воржхІе даьх йиса шийла фусам я-те ер? БІаьшераш дІадахад-те ер тховкІийле адамо хьаккхелла? Лаьтта аьга е дуІа хьайна. баламаш тІара хьакерча чоІаьржа кетар мо, оагІора яьннай-те турпалхой гІала?

Из аз мел ихар ала йиш яц цу цІенах. Ткъаьх шу мара дац из хьалдаь. Дукха ялале лийлхад цун пенаш. ХІара шера йоккхагІа хулаш йоагІа цох йоахка къоргаш.

Фу дерга, нийслуш хул-кх гІишлонхой гІалаташ а. Ираза саг лозаваьвац, хатар хиннадац. ЦІенош лийлха дале, дІадаха дез-кх, водачоа - воагІачоа кирпишк тІайожар кхераш, гонахьа карт яь, ца а лоаттадеш.

Е иштта латташе, пенаш шоаш вІашкадахкар дог доахаш лоаттаду уж?

Иттех шу да уж цІеношт иштта латта. БІарг лакха саг вац-те укхаза е тІаьн кІала цІолак яьннай-те уж дІадаха. аьнна истола тІа бий тоха безачоа?

К. ИНАРКИЕВА.

Сакъердаме дувцараш

ИТТ ТУМА

Деша а язде а ца ховча сагах кулгалхо ваьв. Районе вахача итт тума деннад цунга, шоай бухгалтере дІачулелахь, аьнна.

Ахча сога хьакхьачалга ер хьаденначоаи сонеи мара хац, аьнна, кугалхочо ахча къайладихьад. Цхьа ха яьннача гІолла каьхаташка хьожаш вагІача бухгалтера итт тума дІадийхад.

— Эъ, хьона а ховш да из?! — цецваьннав кулгалхо. — Сона тІехьа хьежалга мара, кхы дещ хІама а дий хьа, — яхаш, бехке воацача сагага барт а бийттаб.

СУРТ

Цу вай вийцача кулгалхочун сурт газета тІа даьккхад. Ше тІавола газет бІаргадайча, истола яьшка чу из Іочу а дилла, чІега техаб цо.

Улица наькъах ІовоагІаш духьала кхийттача саго аьннад цунга:

— Даьллахьий, ма дика хеташ ва со из хьа сурт газета тІа даьккха.

— Эъ, хьа даи вошеи валла хьакхийца! Хьона хьана енна яр са яьшке чу хьежа бокъо, — яхаш барт бийттаб газет цаІ мара ара деьннадац, аьнна хеташ волча кулгалхочо.

БЕРЗА ОАМАЛ

Борз эзделча енай яха хабар эрадаьннад хьунагІа. Из бакъдий хьажа яха пхьагал дІакхаьллай берзо.

— Даьра гаьг яьсса хилча, эзделах а Іург ма доал, — яьхад бат хьаьнъеннача берзо.

ТОП

Керда Іаьдал даьннача шерашка дукха дийша беце а, кІеззига язде а деша а ховш бола нах школашка хьеха ухийташ хиннаб. Инаркъе а хиннав цу тайпара хьехархо.

Цхьан дийнахьа берашка диктант яздайташ хиннад цо.

«Топ кара а лаьца, чарахь вода» яха предложени Іойийшай хьехархочо, хІаьта дешархоша из дІа а язъяьй.

— Яздаь даьннадий шо? — хаьттад хьехархочо.

ЦхьаннегарaдІайиккхача, массане а даьннад шоаш, аьннад.

— Хьо хІана вагІа йист ца хулаш? — тІачайхав хьехархо такххалча вагІача дешархочоа.

— ДІа-м аз а ма яздаьдар, — аьннад кІаьнка, — бакъда, «топ» яхача дешеца цаІ е шиъ «п» язду хац сона.

Цунна нийса жоп дала ца ховш, корзагІваьннача хьехархочо аьннад:

— Іовдал, топ цкъа йоалаш яле, цхьа «п» язде, шозза йоалаш яле, ши «п» язде.

ХЬАРГІА

ХьунагІа гІолла едда йодача пхьагала лакхача гаьна тІа ягІа хьаргІа бІаргаяйнай.

— Фу деш ягІа хьо, хьаргІа, — хаьттад пхьагало.

— Фу деш ягІаргья со... ДІаягІа-кх, хІама а ца деш.

— Со а дІаягІаргья-кх, хІама а ца деш, — лаьрхІад пхьагІало. Бакъда, из Іоховше, мичара енай ца ховш енача берзо дІакхаьллай из.

— ХІама ца деш ягІе со санна лакха ягІа еза, — аьннад пхьагала хиннар бІаргадайнача хьаргІо.

ДІаяздаьр
М. КАРТОЕВ.

Республика экранаш тІа

«ТІОШТА А ТІАЙОАЛ ГАЬНАШ»

Дукха зама хьалха хинна романтически истори ювцаш да советски норвежски кинематографисташа даьккха «ТІошта а тІаювл гаьнаш» яха кинокартина. Шоай сихача кемашца форда тІагІолла лелаш ба викингаш. Кукша яха къона саг есаралла вуг цар. Ше цхьаь ва из, цун ханара къонахий къизача моастагІаша боабаьб. ТІаотта саг воацаш виса. Кукша шоашца дІавуг викингаша. Новкъа болхача хана царна хинна хатари есархочо уж Іоажала кІалхарбахари дувцаш да из фильм.

Фильм оттадаьраш ба режиссераш С. Ростоцкийи К. Андерсени.

«ШОЗЛАГІА КРЫМЕ»

«Цхьаккха вицвеннавац, цхьаккха дицденнадац» яха дешаш дагадохийташ да В. Железникова сценарех режиссера Т. Любимова оттадаь «ШозлагІа Крыме» яха художественни фильм.

ТІема шерашка ваьхав Князев Ялте. ТІом чакхбаьначул тІехьагІа укхаза ваха юхавеннавац. ХІанз Крымски санаторе волаш 45 шу хьалха хиннар дагадох цунна.

Укх городе дІаболабаьб Князева ший тІемахочун никъ, укхаза яйзай цунна къона революционерка Люсия. Ший тІема ханара гІулакхаш цо дІадувц шийга хьожаш волча лорага.

Цу тІа чакхдалац фильм. Дага а доацаш Ялте шийна вайзача Коля яхача кІаьнка новкъостал ду Князева.

Фильме дакъа лоацаш ба актераш Юматов Георгий, Ломов Андрей, Лиходей Валерия, Финогенова Елена.

«ЦЕРАШ»

Юха а А. П. Чехов! ГІорваьнна волча эрсий йоазонхочо яздаьча дувцарий чулоацамах сценарий оттаьй А. Червинске. «ЦІераш» яха цІи тиллай ший кердача фильмах режиссера С. Шустера.

Къона петербургски инженер Н. А. Ананьев ше хьалха ваьхача губернски городе нийслу. Укхаза цох кхет кхелета волча хана цунна дика йовзаш хинна Кисочка. Ше кхыча сагага даь маьрел харцахьа хеташ я из. Цулухьа Ананьевца кхычахьа яха дІаяха раьза хул Кисочка.

Цхьабакъда, Ананьевга дукха езача кхалсага ираз хьаллаца деиал тоъац.

«АНЖЕЛИКА ЭГІАЗЪЯХАЙ»

«Анжелика эгІазъяхай» яха фильм оттадаьраш французски кинематографисташ ба. Из фильм даьккхад «Версале бода никъ» яхача романа чулоацамах.

Юха а бІаргагургья вайна массанена езаенна хоза аристократка Анжелика. Ялх бІаь шу хьалха, Людовик XIV король хиннача шерашка французски халкъ мишта даьхад ховргда вайна. Фильме дакъалоацаш ба французски а итальянски а цІихеза актераш.

В. КОВАЛЕВА.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

28 СЕНТЯБРЬ
І ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «АБВГДейка».
9.05 — «Дешара го».
9.50 — «Моцарт». Художественни фильм. 3-гІа сери.
11.20 — Советски илле концерт. «Новкъост илли» яхача Ерригсоюзни телевизионни конкурса лауреатийи дипломантийи выступлени.
12.00 — «Дезали школем». Тележурнал.
12.30 — «СелаІад» яхача халкъа кхолламах йола Дунен халкъашта юкъера телевизионни программай VІ-гІа фестиваль. Телехьежачар каьхатий обзор. «Халкъа музыка» (Аргентина).
13.00 — «Саг. Лаьтта. Айлам».
13.45 — Спортивни гимнастиках йола СССР кубок а чемпионат а.
14.30 — «Кердадараш».
14.45 — «Ираклий Андроников. Эрсий Тройкех» яхача документальни телефильма премьера.
15.50 — «Кердадараш».
15.55 — Пропагандиста Ди.
16.25 — Пропагандиста Денна хетадаь концерт.
17.25 — «Экономически обозрени».
17.55 — «Кердадараш».
18.00 — «Дийнача хІамай дунен тІа».
19.00 — Шахматех йола дунен чемпионат. Информационни выпуск.
19.05 — Мультфильм.
19.15 — «Іан» ханага далар.
19.30 — «Кинопанорама».
21.00 — «Ха».
21.35 — «Фу? Мича? Маца?». Телевизионни викторина. Из йистеяьлча — Шахматех йола дунен чемпионат. Информационни выпуск.

ІІ ПРОГРАММА

8.00 — Іуйранара гимнастика.
8.15 — «Могаш хила безам бале».
8.30 — Документальни телефильмаш: «Дека басараш», «Заман сурт-сибаташ».
9.30 — «Іуйранара почта» яха музыкальни передача.
9.30 — «Вай беш».
10.00 — Новосибирски телевидене студе программа.
11.00 — «Оперни сцена тІа Вацловас Даунорас». Фильм-концерт.
11.35 — «Заманхоъ (гІалгІай меттала).
12.05 — «Лаьттан хазхой». Документальни фильмаш.
12.55 — «Са паччахьалкхен салте».
13.25 — «Искусствай дунен тІа» (нохчий меттала).
13.45 — Киножурнал.
13.55 — «Экрана тІа — вай ханархо».
14.25 — «ТІом хьалехьа». Художественни телефильм. 1-гІей, 2-гІей сереш.
16.40 — «Нохч-ГІалгІайчен кІира».
16.50 — Телефильм.
17.00 — Дикала — балха гаранти. Машинашъечар Денга (нохчий меттала).
17.25 — Машинашъечарна дола концерт.
17.55 — «Ахнан мукъамаш». Румынера музыкальни передача.
18.30 — Футболах йола СССР чемпионат. «Жальгирис» — «Динамо» (Киев). Перерыв йолча хана (19.15) — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.15 — Футболах йола СССР чемпионат. «Зенит» — «Днепр». 2-гІа тайм.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Хьо саго хувцаргвац». Художественни фильм.

29 СЕНТЯБРЬ
МАШИНАШЪЕЧАР ДИ
І ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «Машинашъечар денга». Документальни телефильмаш: «Уралмашевкаш», «Ленински пхьоаллера» корабелаш».
9.20 — «Спортлото» 39-гІа тираж.
9.30 — «Гургал».
10.00 — «Советски Союза гІуланх ду аз!».
11.00 — «Могашле».
11.45 — «Іуйранара почта» яха музыкальни передача.
12.15 — Советски лаьттара вІашагІнхетараш.
12.30 — «Юртара сахьат».
13.30 — «Музыкальни киоск».
14.00 — «Путешественникий клуб».
15.00 — «Иллена докккха ди хьатІаттад».
16.00 — «Мюнхаузена приключенеш». Мультфильм.
16.45 — Тахан — машинашъечар Ди. Дакъа лоацаш ва СССР энергетически машиностроене министр В. М. Величко.
17.15 — Машинашъечар залавех дола концерт.
18.00 — «Дунен халкъашта юкъера панорама».
18.45 — «Миска Лиза». Мультфильм.
19.05 — Спортивни гимнастиках йола СССР кубоки чемпионати.
19.55 — «Кердадараш».
20.05 — «Цхьан тхов кІалхара йиъ жуккарг».
21.00 — «Ха».
22.50 — «Кердадараш.

ІІ ПРОГРАММА

8.00 — «Зарядка е дІаотта!».
8.20 — «Сакъердаме нотхаш».
8.30 — Ритмически гимнастика.
9.00 — «Эрсий метта къамаьл».
9.30 — Спидеях йола дунен халкъашта юкъера яхьаш. ЧССР-ера передача.
10.00 — СССР халкъа артиста С. Сондецкиса кулгалду Литовски СССР камерни оркестра концерт.
10.50 — Киргизски телевидене студе программа.
11.50 — «БІаргашта гушдар — теша халадар».
12.50 — «СелаІад» яхача халкъа кхолламах йола дунен халкъашта юкъера VІ-гІа телевизионни программай фестиваль. Телехьежачар каьхатий обзор. «Халкъа музыка» (Аргентина).
13.20 — Фильм — бераштa. «Цига, гаьна хил дехьа».
14.25 — «Музыкальни автографаш».
14.40 — «Дунен кагирхойи».
15.15 — «Кинохьежачар спутник».
16.00 — Тха корреспонденташа дувц.
16.30 — «Эхь». Пхи сери йола художественни телефильм. 5-гІа сери.
18.00 — Футболах йола СССР чемпионат. СКА — «Торпедо» (Москва). 2-гІа тайм.
18.45 — ГІорбаьнна советски композитораш — Ленински преме лауреаташ. Т. Хренников.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.20 — Баскетболах йола СССР чемпионат. ЦСКА — «Спартак».
21.00 — «Ха».
21.35 — «Чегери». Художественни телефильм.
22.45 — Волейболах йола Европа чемпионат. МаІа нах. СССР сборни — Швеце сборни. Голландера передача.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителa — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленностеи транспортеи — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; письмой — 2-85-64, корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ05266. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 4318.